

Univerzita Karlova v Praze
Katolická teologická fakulta
Teologické nauky

Ilona Fricová
Pastorační témata ve vybraných nekatolických křesťanských periodikách
Bakalářská práce

2010

Děkuji vedoucímu této práce Doc. Ing. Mgr. Aleši Opatrnému, Th.D. za pomoc a odborné rady.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

V Praze dne 21. 4. 2010

Obsah	
1. Úvod.....	4
1.1. Pojem pastorační v katolické církvi	5
1.2. Chápání pastorační ve vybraných nekatolických církvích.....	8
1.2.1. Církev bratrská.....	8
1.2.2. Církev českobratrská evangelická	11
1.2.3. Církev československá husitská.....	14
1.3. Přehled vybraných periodik, zdůvodnění výběru a časového vymezení	17
1.3.1. Přehled vybraných periodik	17
1.3.2. Zdůvodnění výběru a časového vymezení.....	18
2. Pastorační témata ve vybraných nekatolických křesťanských periodikách.....	19
2.1. Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost.....	19
2.2. Pastorační dětí a mládeže	21
2.3. Pastorační rodin (partnerské vztahy, manželství, rodičovství)	23
2.4. Pastorační cizinců.....	24
2.5. Pastorační nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	25
2.6. Pastorační činnost v sociální oblasti	27
2.7. Vedení křesťanského sboru, církve, obce	29
2.8. Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem	31
3. Závěr	33
3.1. Zastoupení jednotlivých pastoračních témat ve vybraných periodikách	33
3.2. Zpracování témat ve vztahu k pastorační teologii v katolické církvi	38
3.3. Závěr	40
Použitá literatura a prameny	42
Resumé.....	43

1. Úvod

Předkládaná práce se zabývá pastoračními tématy ve vybraných nekatolických periodikách.

Pastorace patří neodmyslitelně k životu každé církve. V současné době je aktuální otázka ekumenické spolupráce mezi církvemi. K té může podle mého názoru docházet nejspíše právě v oblasti pastorace. Ke spolupráci může docházet jednak na poli šíření křesťanské víry a evangelizace, jednak při práci s lidmi, kteří už uvěřili. Existují tak různé aktivity zaměřené na práci s dětmi a mládeží, je zde problematika smíšených manželství, ke spolupráci mezi církvemi může docházet v oblasti pastorace cizinců, nemocných či lidí s nejrůznějšími druhy závislostí. Již několik let funguje spolupráce různých církví ve službě vojenských a vězeňských kaplanů. Důležité místo zde mají nejrůznější humanitární organizace a poskytovatelé sociálních služeb. Proto považuji za užitečné, znát přístup k této problematice i u jiných církví a seznámit se s tím, co v této oblasti publikují. Tato znalost pak může inspirovat, jak pro pastorační práci ve vlastní církvi, tak k rozvíjení vzájemné spolupráce, která je bez znalosti postojů a přístupů druhého možná jen obtížně, nebo vůbec ne. Práce tedy není zaměřena polemicky, ale chce seznámit se situací v jiných církvích.

Vzhledem k rozsahu práce nemůže být toto téma samozřejmě zpracováno v celé šíři. Proto jsem se zaměřila, po dohodě s vedoucím této práce, pouze na tři církve, je to: Církev bratrská, Církev česko-bratrská evangelická a Církev československá husitská. Jedná se podle mého názoru o církve nejznámější a nejrozšířenější. Prvním úkolem při zpracovávání této práce, tedy bylo i navázání spolupráce s představiteli těchto církví a získání potřebných kontaktů. Vlastní pátrání pak probíhalo z větší části v knihovnách a studovnách těchto církví (Knihovna Evangelikálního teologického semináře, Knihovna HTF, ETF a archiv Synodní rady Církve Českobratrské evangelické). Po seznámení se s rozsahem existujícího materiálu jsem se rozhodla zpracovat poslední dva ročníky příslušných periodik.

Úvod této práce stručně charakterizuje příslušné církve a jejich zásadní postoje k pastoraci. Dále zde uvádím přehled vybraných periodik, zdůvodnění jejich výběru a časového vymezení.

Vlastní práci představuje vyhledávání článků s pastorační tematikou v těchto periodikách a jejich roztřídění podle témat. Poslední část práce představuje vyhodnocení zpracovaných témat ve vztahu k pastorální teologii.

1. 1. Pojem pastorační služby v katolické církvi

Pojem pastorační služby, pochází ze slova „pastýř“. Tímto slovem je ve Starém zákoně označován Hospodin („Hospodin je můj pastýř“)¹. V Novém zákoně tak označuje sám sebe Ježíš („Já jsem dobrý pastýř.“)². Později se tento pojem začal používat pro označení těch, kterým je v církvi svěřeno vedení lidí a začínáme mluvit o pastýřské službě. Od slov „pastýř“ a „pastorační služby“ je pak odvozen i výraz „pastorační teologie“ zároveň se však vyskytuje i pojem „praktická teologie“, ten uvádí např. P. Ambros³, M. Opatrný⁴, A. Křišťan. Posledně jmenovaný tyto termíny někdy používá synonymicky,⁵ jindy mezi nimi rozlišuje, v tom případě pak pastorační teologii chápe jako „disciplínu v pojetí návodu, jak nábožensky jednat“ a praktickou teologii jako „disciplínu, která si...všímá především životních situací člověka.“⁶ Zároveň platí, že slovem „pastorační“ označujeme vše, co se týká činnosti církve, protože každá činnost církve má pastorační dopad.

V pastorační službě můžeme rozlišit dvě úzce související složky. Tou první je působení církve navenek. Sem můžeme zařadit jednak nejrůznější formy pomoci lidem v nouzi, jednak snahu o šíření evangelia. Druhou složkou pastorační služby je péče o lidi uvnitř církve.

Potřeba pastýřské péče se v církvi objevila už na počátku. Její počátky můžeme spatřovat už ve Skutcích apoštolů a novozákonních epištolách. Vidíme ji v péči o nově obrácené⁷ i v novém uspořádání křesťanského společenství v době krizi⁸. V listech apoštola Pavla najdeme vyjádření, že je to sám Kristus, který „...jedny povolal za apoštoly, jiné za proroky, jiné za zvěstovatele evangelia, jiné za pastýře a učitele, aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby – k budování Kristova těla...“⁹ i zmínky o probíhající duchovní péči („Jeho zvěstujeme, když se vši moudrostí napomínáme a učíme všechny lidi, abychom je mohli přivést před Boha jako dokonalé v Kristu.“)¹⁰. Apoštol Petr učí: „Starejte se jako pastýři o Boží stáde u vás, ne z donucení, ale dobrovolně, jak to Bůh žádá, ne z nízké ziskovosti, ale s horlivou ochotou, ne jako páni nad těmi, kdo jsou vám svěřeni, ale buďte jim příkladem.“¹¹ Cesta s novou vírou mířila původně hlavně k Židům. Ale brzy se, především díky apoštolu Pavlovi, rozšířila po velké části tehdejšího světa.

¹ Ž 23.

² J 10,11.

³ AMBROS, P.: Teologicky milovat církev, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003, 78-79.

⁴ OPATRŇÝ, M.: Sociální práce a teologie – uvedení do problematiky, in: MARTÍNEK, M. a kol: Praktická teologie pro sociální pracovníky, Praha: Jabok, 2008, 11.

⁵ KŘIŠŤAN, A.: Počátky pastorační teologie v českých zemích, Praha: Triton, 2004.

⁶ KŘIŠŤAN, A.: Praktická teologie, pastorační služby a sociální práce – mezioborové souvislosti, in: MARTÍNEK, M. a kol..., 17.

⁷ Sk 2, 42-47.

⁸ Sk 6, 1-6.

⁹ Ef 4, 11-12.

¹⁰ Ko 1, 28.

¹¹ 1 Pt 5,2.

Zlom nastal ve 4. století. Církvi se otevřelo rozsáhlé území Konstantina Velikého. Jak církev rostla, bylo třeba řešit otázky týkající se organizace jednotlivých církevních obcí. Uvnitř církve probíhaly ideové zápasy a sjednocování víry. Pastorační péče ležela hlavně na bedrech biskupů. Zároveň došlo na určité rozdělení úkolů mezi hierarchickou autoritu (biskupové, kněží) a autoritu osob bez svěcení (hlavně mniši).¹² Součástí života a práce církve byla též péče o potřebné. Vznikaly kolonie pro bezdomovce, sirotky, mrzáky, špitály pro nemocné.

Svoji roli sehrála církev i v době stěhování národů od 5. století. V té době byla nejlépe organizovanou institucí a stala se důležitou silou ve společnosti. Církev stěhující se národy pomáhala usadit a naučit je hospodařit a sehrála významnou roli při šíření vzdělání.¹³ S její pomocí se tak zformovala západní křesťanská civilizace.

Z patristické literatury je možno uvést Pastýře Hermova, list sv. Ignáce Polykarpovi, sv. Ireneje, Cypriána, Ambrože, Řehoře Naziánského, Jeronýma, Jana Zlatoústého, Efréma Syrského. Klasickým dílem o pastorači ze 6. století je spis Řehoře Velikého „Pastýřská péče“.¹⁴

Ve středověku byla hlavním nástrojem duchovní péče kostelní a klášterní katechetika. Pokračoval vznik a rozrůstání církevních řádů a vznikala laická bratrstva zaměřená na službu potřebným. Činnost pastýřů byla řízena pomocí manuálů a příruček.

Pastorální teologie jako věda vzniká v době osvícenství, jejím tvůrcem a prvním profesorem se stal břevnovsko-broumovský opat Štěpán Rautenstrauch. Od roku 1774 byly zřizovány její katedry na rakouských univerzitách. Pastorační teologie se stala předmětem odborné reflexe. Pastorační přemýšlení a jednání se očekávalo od toho, kdo byl pověřen nějakou funkcí, nějakým úřadem, což v církevně náboženské oblasti byl především kněz. V této době se od faráře očekávalo, že se o své farníky bude starat nejen po stránce náboženské, ale celospolečenské. Protože to bylo pro stát praktické, farář plnil i funkci státní administrativy a osvěty kulturní, hospodářské, zdravotní, sociální... Předmětem pastoračního přemýšlení byla tedy celospolečenská problematika.¹⁵

Přibližně od poloviny 19. století dochází v pojetí pastorální teologie k určité změně. Církev postupně ztrácí své monopolní postavení. Společnost postupně přestává být automaticky křesťanská. Pastorační teologie spočívá především ve výuce náboženství, slavení bohoslužeb, vedení farnosti. Z celospolečenských otázek zůstává církvi péče o chudé, opuštěné, vězněné, sirotky apod.

¹² Srov. OPATRŇY, A., Pastorační situace u nás. Analýzy a výhledy, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996, 6.

¹³ Srov. OPATRŇY, op. cit. 7

¹⁴ Srov. KŘIŠŤAN, A. Počátky pastorální teologie v českých zemích, Praha: Triton, 2004, 89.

¹⁵ Srov. KŘIŠŤAN, A.: Počátky pastorální teologie v českých zemích, Praha: Triton, 2004, 23 – 28.

Počátkem druhé poloviny 20. století se začíná klást důraz na společenství a na spoluzodpovědnost všech křesťanů za život církve. Pastorální teologie se zaměřuje na funkce církve ve světě. Zdůrazňují se čtyři složky: martyria, leiturgia, diakonia, koinonia. Centrem pastoračních úvah je člověk.

V současné katolické církvi je pastorence inspirována zvláště učením Druhého vatikánského koncilu, jeho konstitucí a dekretů, zejména se jedná o konstituci *Gaudium et spes*. Otevřenost církve navenek charakterizuje už začátek této konstituce: „Radost a naděje, smutek a úzkost lidí naší doby, zvláště chudých a všech, kteří nějak trpí, je i radostí a nadějí, smutkem a úzkostí Kristových učedníků...“¹⁶ Druhý vatikánský koncil se v této konstituci obrací ke všem lidem ve světě plném úzkostí a chce do něho vnést světlo čerpané z evangelia. Církev má pokračovat v díle Krista, vydávat svědectví pravdě, přinášet spásu a sloužit.

V podobném duchu mluví i konstituce *Lumen gentium*: „Současné poměry zvyšují naléhavost ... úkolu církve, ... působit k tomu, aby všichni lidé, když jsou dnes těsněji spojeni různými pouty společenskými, technickými a kulturními, dosáhli také plné jednoty v Kristu.“¹⁷

¹⁶ DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (z dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 1.

¹⁷ DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Všeobecná konstituce o církvi *Lumen gentium* (ze dne 21. listopadu 1964), in: Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 1.

1. 2. Chápání pastorační ve vybraných nekatolických církvích

1. 2. 1. Církev bratrská

Církev bratrská navazuje na české husitské a bratrské reformační hnutí. Vydáním tolerančního patentu roku 1781 bylo povoleno augšpurské (luterské), helvetské (reformované) a pravoslavné vyznání. Jednota bratrská ale zůstala nadále utajena. Dnešní církev bratrská sahá svými kořeny do doby duchovního probuzení v Čechách a na Moravě v 19. století. Za počátek Církve bratrské je považován rok 1880, kdy vznikla Svobodná evangelická církev česká působící v Orlických horách a Svobodná církev reformovaná působící v Praze. Svobodná evangelická církev česká se v roce 1862 stala součástí Svobodné církve reformované „Ve dnech 17. – 18. 12. 1918, v prvních dnech osvobození se spojují 2 hlavní protestantské církve (helvetského a augšpurského vyznání) v jednu Českobratrskou církev evangelickou. Ve Svobodné církvi reformované je k těmto tendencím rezervované stanovisko.“¹⁸ V roce 1919 Svobodná církev reformovaná přijala název Jednota českobratrská. Ten používala až do roku 1967, kdy byla přejmenována na Církev bratrskou.

Církev bratrská chce být společenstvím s významným zapojením laiků a proto počítá s všeobecným pastýřstvím, ve kterém si všichni máme vzájemně sloužit. Zároveň my všichni pastýřskou péči potřebujeme. Pod pojem pastýřská péče je pak zahrnuto veškeré dění v církvi a všechna duchovně motivovaná činnost církve. Vše, co se v církvi koná a co církev činí, má mít pastýřské zaměření a být ve službě péče o duši člověka.¹⁹

„Potom by pod tento maximální pojem pastýřské péče patřily všechny teologické disciplíny: obě biblické vědy, starozákonní a novozákonní dogmatika a etika, systematické bohosloví, církevní historie a dějiny dogmatu, dějiny náboženství a filosofie, v neposlední řadě pak všechny podobory oboru zvaného praktickou teologií.“²⁰ Veškerá teologie má tedy vždy být pastorální teologií a všechna bohoslovecká práce má vždy sledovat pastorační zřetel. Nikdy nesmí být vědou pro vědu, vždy má svoji práci konat s vědomím pastýřské odpovědnosti.

Přesto i zde nacházíme dílčí bohosloveckou disciplínu nazývanou praktická teologie. Setkáváme se i jinými názvy této disciplíny: pastýřská péče, péče o duše, pastorální teologie, pastýřské bohosloví, pastorální teorie, pastorálka, osobní duchovní či duchovenská péče, poimenika (od řeckého poimen = pastýř). K dalším oborům praktického bohosloví patří homiletika, liturgika, katechetika, pedagogika a kybernetika. Setkáváme se

¹⁸ KOŠTÁL, M.: Probuzení v druhé polovině 19. století a Svobodná církev reformovaná 1880 – 1919, in: Sto let ve službě Evangelia 1880 – 1980, Jubilejní sborník Církve bratrské, Praha, 1980, 38.

¹⁹ Srov. HAVRÁNEK, A. Úvahy o pastýřské péči, Praha 1986, 5.

²⁰ Tamtéž.

zde s termínem všeobecná a speciální péče o duše. Všeobecná péče o duše zahrnuje vše, co vytváří prostředí příznivé pro duchovní život. Speciální péče se stará o duchovní prospěch jednotlivce.²¹

Významné místo měla pastýřská péče už ve staré Jednotě bratrské, za její vrchol je považováno dílo J. A. Komenského, B. J. Augusty a M. Bucera. Z díla Martina Bucera můžeme uvést dílo, které si bratři s určitými korekturami vydali v roce 1545 pod názvem „Kniha o opravdové péči o duše a o pravé službě pastýřské, jak by v církvi Kristově zřízena a vykonávána býti měla“. Za jedinečné dílo české reformační pastýřské literatury je považována práce biskupa Jana Augusty „Umění práce díla Páně služebného“ z roku 1550.

Kazatelé směli zpočátku užívat pouze název „pastor“, „pastýř“, aby se odlišili od „farářů“ katolické církve. Dále se setkáváme s výrazem „duchovní“, později se i zde začal používat titul „farář“. Protože Církev bratrská patří k evangelickým církvím, které zdůrazňují potřebu kázání Božího slova, ujal se i název „kazatel“.²²

Z hlediska všeobecného kněžství se v Církvi bratrské hovoří o farářích, kazatelích, pastorech a správcích sboru jako o prvých mezi rovnými. A to prvých pouze v rozsahu služby a odpovědnosti a v organizačním smyslu. Z poněkud jiného zorného úhlu pohledu na sborový život hovoří A. Havránek o „všeobecném laictví“. Obojí pohled i postoj spojuje a hovoří o „všeobecném pastýřství“²³

Pastorační činnost tento autor definuje jako „veškeré dění ve sboru, jehož záměrem a cílem je duchovní budování a vzdělávání jednotlivých údů i sborového celku, sledující duchovní prospěch a růst“²⁴. Pastýřská péče však zároveň vykazuje velikou rozmanitost a značnou pestrost v konkrétních úkolech a potřebách pastorační služby. Celostní záměr pastoračního díla se v potřebách sborového života člení do řady jednotlivých služeb a pověření. Celý sbor se má svými dary podílet na vzájemné pastýřské péči.

Ačkoli veškerá práce a všechno dění ve sboru má mít pastýřskou motivaci a pastorační zaměření, přece se ani zde termínů „pastýřská péče“ a „pastorace“ neužívá pro celek sborového díla, nýbrž se i zde vžily pro činnost dílčího charakteru a sice pro označení individuální služby správce sboru a jeho pomocníků jednotlivcům i rodinám ve sboru. Pastorací v užším slova smyslu se pak myslí rozhovory ve sborové kanceláři a návštěvy v domovech členů nebo i rozhovory při zcela náhodných setkáních.

Pastorace by měla probíhat za normálních okolností, když se nic mimořádného neděje, podle určitého klíče, plánu či rozvrhu. Lidé chodí za svým pastýřem či pastýř chodí

²¹ Srov. HAVRÁNEK: op. cit. 6.

²² Tamtéž, 20.

²³ Tamtéž, 22-23.

²⁴ Tamtéž, 26.

za nimi. K pastoraaci patří návštěvy v rodinách, rozhovory s jednotlivci, zpovědní chvíle ve sborové kanceláři, kázání, katechetická a pedagogická práce, sborová organizace, řízení sboru.²⁵

Základním kamenem je biblický motiv, chvíle u Božího slova, čtení a modlitba. Pastorační rozhovor se zajímá o osobní a soukromý život, o zdraví a nemoc, úspěchy i porážky, smutek i radost, o situaci rodiny a manželské problémy, o prospěch dětí a výchovné otázky, o vztah ke sboru, spokojenosti či nespokojenost se sborovým děním, o podněty a náměty ke sborové práci, o zaměstnání, o plány a programy do budoucna i o nejběžnější otázky života vůbec.²⁶

Pastorace má vzdělavatelský záměr. Duchovní vzdělávání znamená vyučování i napomínání. Pastorace má mít i funkci moudrého napomínání, taktního uvedení na správnou cestu. Musí se vyrovnávat s proměnami a výkyvy duchovního života. Je pomocí v celku i jednotlivostech praktického křesťanova života.²⁷

Velká pozornost je věnována duchovní výchově dětí, mládeže a mladých rodin. Manželství začíná úředním sňatkem a církevním požehnáním.²⁸

Významným místem pastorační činnosti je křest. K přijetí do sboru a církve dochází po osobním rozhodnutí a vyznání víry, které není časově a věkově stanoveno.²⁹ Teprve křtem se jedinec stává plnoprávným členem církve. Převažuje křest na základě osobního vyznání, ale je uznáván i křest jiných křesťanských církví. Za člena církve je považován pouze ten, kdo se účastní bohoslužebného života.³⁰

Každý sbor je považován za církev v malém. Život křesťanských sborů provází a utváří večeře Páně. Večeři Páně předchází příprava v podobě pokání a promluvy. K rozvíjení další služby se ve sborech tvoří týmy pracovníků, pěvecké sbory, hudební a evangelizační skupiny, biblické a modlitební skupiny. Církev je řízena volenou Radou CB. V současné době je na území České republiky deset seniorátů. Církev má kolem 10 000 členů, z toho asi 6 000 plnoprávných. Patří k ní Diakonie a Evangelikální teologický seminář. Vydává měsíčník Brána a má vlastní webové stránky www.cb.cz.³¹

²⁵ Srov. HAVRÁNEK: op. cit., 28-30.

²⁶ Srov. tamtéž 39-40.

²⁷ Srov. tamtéž 41-45.

²⁸ Srov. tamtéž 54.

²⁹ Srov. tamtéž 55-56.

³⁰ Srov. ČERNÝ P.: Církev bratrská, in Malá encyklopedie evangelických církví, Praha. Libri, 2008, 34 - 36

³¹ Srov. tamtéž

1. 2. 2. Církev českobratrská evangelická, CČE

Církev českobratrská evangelická navazuje podobně jako Církev bratrská na tradici českého husitského a bratrského reformního hnutí. „Sloučením dosavadních od tolerance působících evangelických církví augsburského a helvetského vyznání vznikla koncem roku 1918 v nově konstituované ČSR Českobratrská církev evangelická.“³²

Přihlásila se k České konfesi z roku 1575 a Bratrské konfesi z roku 1662. Byla budována na principu presbyterně – synodního zřízení. V současnosti je nejpočetnější evangelickou církví v České republice a má kolem 115 000 členů. V Čechách a na Moravě má církev 13 seniorátů. Duchovní získávají vzdělání na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy. Církev vydává časopis Český bratr a prezentuje se na internetových stránkách www.e-cirkev.cz.³³ Nejvyšším správním orgánem je Synodní rada, nejvyšším představitelem synodní senior.

V evangelické teologii se setkáváme s různými výrazy pro označení pastorální teologie. Tak výraz „pastorální péče“ používá např. Jaro Křivohlavý. Pro něj je jádrem pastorální péče být dobrým pastýřem podle vzoru Ježíše Krista. Pastorální péči chápe jako organickou součást života každého křesťana. Také v Církvi českobratrské evangelické se pastorální péče stala teologickou disciplínou, spadající do oblasti praktické teologie – spolu s homiletikou, liturgikou a katechetikou. Bývá také nazývána poimenika, péče o duše. Jaro Křivohlavý dává přednost výrazu pastorální (pastýřská) péče, jako „péče o celého člověka – nejen o jeho duši“³⁴. Je jí blízká evangelizace, misie a diakonie. Pastorální teologie formuje praktické principy, teorie a postupy pastýřů.

Církev českobratrská evangelická jako reformovaná církev chápe jako základ pastorační evangelium a zdůrazňuje život ve sboru. Silný pastorační náboj mají jednotlivé části bohoslužeb. Pastýřskou funkci tak má kázání a četba Písma. Zvláště je zdůrazňována kniha Žalmů, příběhy a podobenství. Také modlitby ve shromáždění mají pro pastorační svůj význam. Dalším bohoslužebným prvkem, který má velký pastorační dopad, je píseň.

Jednou z částí pastorální péče je duchovní vedení. Pastýř je iniciátorem rozhovorů a hledání cesty. Pastýřská práce je chápána jako pomoc lidem, má pomáhat osvobodit se z traumat, předsudků, strachů, obav a závislostí.

³² FIALOVÁ, E.: Malý obrazový průvodce dějinami Českobratrské církve evangelické, Praha: Kalich, 2008, 44.

³³ Srov. FILIPI, P.: Československá církev evangelická, ČCE, in Malá encyklopedie evangelických církví, Praha: Libri, 2008, 41 – 43.

³⁴ KŘIVOHLAVÝ, J.: Pastorální péče, Studijní texty evangelikálního teologického semináře, Praha: ETS, 2000, 12.

Pastýřská služba se dále soustředí na péči o svátosti. Na adresu svátostí se ozývají mnohé kritické hlasy. Josef Smolík k tomu uvádí, že v důsledku osvícenského racionalismu „večeře Páně bývá pokládána za pozůstatek ‚středověkého sakramentalismu‘ bez ohledu na to, že současné protestantské pojetí této svátosti je značně odlišné“. Připouští, že „někteří protestanté vidí v důrazu na večeři Páně ‚katolizující tendence‘“, ale zároveň tvrdí, že „zájem o stůl Páně právě v živých sborech roste.“³⁵ Večeři Páně Smolík spojuje s realitou Kristovy oběti. Pastorační účinek účasti na večeři Páně je spatřován v tom, že se rozptýlená a pochybující lidská mysl prostřednictvím svátosti upne ke Kristově oběti. V kontextu svátosti doporučuje hlásat zvěst o Kristově zástupné smrti. Jasná a viditelná řeč svátostí je chápána jako významná pomoc pro víru. Podstatným obsahem Kristova stolu je podle něj jednota mezi křesťany, vzájemné odpuštění a ochota k oběti. Spolu s Kristem se věřící mohou podílet na kněžské přímlově. Pastoračním úkolem je potom pochopitelně i zvát věřící k častému přistupování ke stolu Páně.

V českém evangelictví téměř vymizela zpověď. Zůstala jen společná zpověď před večeří Páně. Ve společné zpovědi ovšem nemůže jednotlivý křesťan uvádět své hříchy. K takovému vyznání dochází jen v soukromé zpovědi. Někteří protestantští teologové (např. již výše zmiňovaný Smolík) se v poslední době přimlouvají za její obnovu.³⁶ Zpověď je pak chápána jako pastorační rozhovor. Má obsahovat spontánní vyznání hříchů, kající modlitbu, slovo absoluce, děkovnou modlitbu a požehnání. Zdůrazňuje se naprostá tajnost zpovědi, stejně jako každého pastoračního rozhovoru.

Pastýřská péče ve sboru má být pomocí v životě víry v manželství a rodině. Pastýřskou odpovědnost v těchto otázkách mají rodiče, mladí přátelé a sourozenci těch, kdo zamýšlejí vstoupit do manželství nebo v něm prožívají své těžkosti.³⁷ Vhodným místem pro rozhovory o těchto otázkách, pro informace a pastýřskou pomoc bývají setkání třicátníků. Protože v životě víry má nesmírnou váhu příklad, je kladen důraz na příklad dobrých manželství a rodin, které žijí ve sborovém společenství. Značný význam má při tom rodina kazatele.

Pastorační poslání, které úzce souvisí s evangelizační prací, se dále uskutečňuje ve sdílení starostí s druhými, v účasti na jejich životě, v návštěvách nemocných, ve službě starým. Reformační i poreformační teologie chápe vesměs nemoc jako zkoušku, v níž se má osvědčit trpělivost víry. Nemoc má člověku otevřít hlubší smysl života. Toto pojetí nemoci se objevuje i v novodobé pastýřské péči.³⁸ Úkolem pastýřské péče je vést

³⁵ SMOLÍK, J.: Pastýřská péče, Praha: Kalich, 1991, 107.

³⁶ Srov. SMOLÍK: op. cit., 57.

³⁷ Srov. tamtéž, 134.

³⁸ Srov. tamtéž 199.

nemocného k hledání smyslu nemoci a ke správnému postoji k ní. Zdůrazňuje se pozitivní vztah k úsilí lékařů a základní snaha posílit vůli nemocného k životu. Návštěva u nemocného má za cíl posílit jeho obecenství s Kristem i se sborem, podpořit jeho vůli k životu a pomoci mu, aby se ve víře vyrovnal se svou situací. Osoba kazatele by měla u nemocného posílit snahu rozhovořit se o širším smyslu nemoci. Návštěvu může vykonat i presbyter nebo jiný člen sboru.

Významný úsek pastorační práce tvoří umírání a smrt. Stejně jako v katolické církvi při udělování svátosti nemocných je i návštěva evangelického faráře obestřena různými představami. Často bývá pokládána za znamení, že stav nemocného je vážný.³⁹ Představy, že přítomnost duchovního při umírání je nutná ke spáse, zde byly víceméně opuštěny. Poměrně zřídka je kazatel volán k loži umírajícího, někdy se žádostí, aby posloužil večerí Páně.⁴⁰ I zde je však považováno za důležité, být s umírajícím

Kazatel by měl rodinu navštívit také, jakmile je oznámeno úmrtí. Předmětem rozhovoru v takové chvíli je společenství se zesnulým ve sboru a příprava pohřební pobožnosti a zařízení pohřbu. Důležitá je i pastorece zarmoucených.

Za základní umění pastorece je považováno soustředěné a nerušené naslouchání, kladný postoj a úcta vůči pastorovanému. Člověk musí cítit, že je přijat. Pastoraci mají pomáhat pevné hodiny, ve kterých je farář ve své kanceláři přítomen pro každého člena sboru. Možnost vidět členy sboru v jejich domácím prostředí zase dávají návštěvy v domech. Důležitá jsou i krátká nahodilá setkání a rozhovory. Zvláštní místo v práci faráře mají návštěvy u presbyterů a naopak u „okrajových“ členů sboru a u členů sboru, kteří se sborovému obecenství vzdalují. Podnětem k návštěvám jsou i významné životní události a jubilea členů sboru. Při úmrtích nebo radostných událostech života se využívá i korespondence. Dalším druhem pastoračního setkání je rozhovor ve skupině. K těmto skupinám patří staršovstvo, jeho komise, biblické hodiny, mládež, třicátníci, modlitební skupiny aj.⁴¹

Reformace oslabila svědecký charakter víry. Reformované církve nesměly provádět misijní a evangelizační činnost. K povinnostem presbytera dokonce patřilo sledovat, zda do shromáždění nepřichází někdo, kdo není členem sboru, v takovém případě jej měl ze shromáždění vyvést. Moderní evangelická teologie znovu zdůraznila posilování misijního prvku jako důležitý úkol pastorece. Vznikají misijní kruhy, zdůrazňuje se informovanost členů sboru a jejich zapojení formou modliteb.⁴²

³⁹ Srov. SMOLÍK: op. cit. 204.

⁴⁰ Srov. tamtéž 228.

⁴¹ Srov. tamtéž 65-76.

⁴² Srov. tamtéž 101-106

1. 2. 3. Církev československá husitská, CČSH

Vzniku Církve československé husitské předcházela snaha části kněží o reformu katolické církve v Československu. „Zejména se žádalo počestění bohoslužby a kázání, poté i výměna myšlenkově, národně i společensky zprofanovaného kléru.“⁴³ K dalším požadavkům patřila demokratizace církevního zřízení a volba biskupů, dobrovolný celibát a další.⁴⁴ Když byly tyto snahy odmítnuty, byla roku 1920 vyhlášena samostatná Církev československá. Církev se utvářela v tradiční katolické struktuře, ale „přinejmenším od r. 1924 se ideově orientovala i na českou a světovou reformaci.“⁴⁵ V roce 1925 si zřídila vlastní biskupy a kněze a tím se zřekla tradiční apoštolské posloupnosti. Jeden ze zakladatelů K. Farský vytvořil specifickou liturgii, sestavil zpěvník a agendu dalších obřadů. Za nacistické okupace byla církev nucena užívat názvu Církev českomoravská. Od roku 1971 nese přívlastek „husitská“. Pavel Filipi přiřazuje této církvi „jakousi středovou pozici mezi katolicismem a protestantismem, i když se zřetelným příklonem k druhému pólu“.⁴⁶

V současnosti je Církev československá husitská druhou nejpočetnější nekatolickou církví v České republice, má kolem 100 000 příslušníků. V České republice má církev pět diecézí, na Slovensku jednu. Její zřízení je episkopálně presbyterní, velká odpovědnost připadá na laiky. Nejvyšším představitelem církve je patriarcha. V církvi je zachován trojstupeňový úřad duchovních: jáhni, kněží, biskupové.⁴⁷ Pro označení církve na místní úrovni se používá označení náboženská obec či farnost. V čele sboru stojí rada starších. Církev vydává týdeník Český zápas. Ke vzdělání slouží Husitská teologická fakulta na Univerzitě Karlově. Církev má vlastní internetové stránky www.ccsch.cz.

Církev československá husitská dělí teologii (podobně jako církev katolická) do několika disciplín: systematická teologie, biblická teologie, církevní dějiny a praktická teologie. Praktická teologie je chápána jako „nauka soustavně se věnující principům životních a pracovních projevů církve. Sleduje metodickou přípravu a vzdělávání nositelů církevních funkcí, zkoumá struktury církve a posuzuje její přiměřené pracovní metody...“⁴⁸ Praktická teologie se věnuje i tzv. přirozeným podmínkám pro realizaci

⁴³ SALAJKA, M.: Portrét Církve československé husitské, Praha: Blahoslav, 2007, 20.

⁴⁴ Srov. LÁŠEK, J.: Církev československá husitská, CČSH, in Malá encyklopedie evangelických církví, Praha: Libri, 2008, 36-37

⁴⁵ SALAJKA, M.: Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci. Obzor praktické a pastorální teologie, Praha: Karolinum, 1998, 52

⁴⁶ FILIPI, P.: Po ekumenickém chodníku. Knižnice studijních textů Československé církve evangelické, Praha 2008, 9.

⁴⁷ Srov. LÁŠEK, op. cit.

⁴⁸ SALAJKA, M.: Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci. Obzor praktické a pastorální teologie. Praha: Karolinum, 1998, 5-6.

křesťanství, sem patří osobní, sociální, kulturní a dějinné okolnosti. Základem pro každé prakticko teologické uvažování má být Ježíšovo evangelium.

Teologie Církve československé husitské navazuje na učení církve ze 4. století jako jedné, svaté, obecné a apoštolské. Milan Salajka ve svém textu určeném pro posluchače Husitské teologické fakulty zdůrazňuje, že „v církevních kruzích vzešlých z reformace a z dalších hnutí se nápadně projevují prvky zvané demokratickými.“⁴⁹

Kořeny praktické teologie můžeme hledat v reformaci 16. a 17. století. Důraz byl kladen na zvěstování Božího slova a na duchovní péči podle prvokřesťanského odkazu. Reformace též měnila správu církve, na niž se měli podílet i dřívější „laici“.

Samotný pojem praktická teologie pochází od utrechtského Gisberta Voetia (1659). Prakticko teologické obory vycházely z Nového zákona, ale i z církevních dějin a práva. Profilovaly se na správu církve (kybernetika), nauku o kázání (homiletika), pastorači (poimenika) a vyučování (katechetika). V osvícenství se začala zdůrazňovat zdatnost pastora.⁵⁰

Tzv. vědecká praktická teologie se zrodila v 19. století na německých univerzitách a stávala se samostatnou disciplínou. Za jejího zakladatele je označován Friedrich D. E. Schleiermacher. Ten protestantskou teologii systematizoval jako pozitivní vědu. Praktické teologii zde připadá úkol empirického zkoumání a vyjádření prakticko teologické metody.⁵¹ Zakladatelem praktické teologie v Církvi československé husitské byl Otto Ruttle.

Od druhé půlky 20. století se objevuje kritika rozpojování křesťanství a života světa. Církev chce být současnou, dějinnou, sociální. Objevují se výzvy k zhodnocení skutečného stavu, k aktivizaci, k zesílené angažovanosti, ke zkoumání nových modelů, reformě institucí, porozumění současnosti. Soudobé úvahy prohlubují vztah pastorače k vědám, především k psychologii.⁵² Pastorače je chápána jako užší duchovní péče o jednotlivce, jako pomoc víře a životu. Projevují se reformní vyhlídky a snahy, aby se v obci uplatňovali všichni zaměstnanci a pastorační a sociální skupiny. Najdeme zde i otázky, zda stačí biblistický přístup, a vědomí, že dnešní církev žije v jiných společenských a kulturních podmínkách. I když je respekt k Bibli nesporný, neopomíjejí se ani soudobé myšlenkové, kulturní a společenské skutečnosti a realie, v nichž žije dnešní církev a její členové.

⁴⁹ SALAJKA, M., Teologie a praxe církve. Praktická teologie křesťanského západu. Ekumenismus. Praha: Karolinum, 2000, 11.

⁵⁰ Srov. SALAJKA, M.: Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci. Obzor praktické a pastorační teologie, Praha, Karolinum, 1998, 7 – 8.

⁵¹ Srov. SALAJKA, op. cit., 8

⁵² Srov. SALAJKA, op. cit., 9

V současné teologii Církve československé husitské najdeme jak výraz praktická teologie, tak označení pastorální teologie. Pro vlastní činnost se stejně používají termíny duchovní péče i pastorační péče. „Slovo pastorační je odvozeno od latinského slova pastor. Pastorem míníme toho, kdo vykonává duchovní péči.“⁵³ Pastorační péče jako teologická disciplína tvoří spolu s katechetikou, liturgikou a homiletikou praktickou teologii. Nauka o pastýřské péči bývá označována slovem poimenika, které vychází z řeckého poimen, pastýř. Můžeme říci, že zatímco v katolické teologii je praktická teologie součástí pastorální teologie, v teologii Církve Československé husitské je praktická teologie samostatným oborem a její součástí je poimenika. Pro toho, kdo provádí pastorační péči, se používá označení pastor či pastýř. Pojem duchovní péče označuje metodicky vyhraněnou práci se skupinami v obci, pojem pastorační péče označuje návštěvní a osobní duchovní službu. Společným výchozím impulsem oněch snah je křesťanské učednictví, vnímající základní evangelijní výzvu k lásce a ke starosti a péči o druhé.

Duchovní péče spočívá ve zvěstování Božího slova, vysluhování svátostí, pastorační, působení k vyznavačství a křesťanské proměně života, vyučování náboženství na školách, sborovém vzdělávání a výchově v křesťanské víře, reprezentaci křesťanského životního stylu, plnění sociální funkce obce, správě církevního majetku a vedení knih. „Novozákonně se kvalifikuje jako situační christologické svědectví obce a jejího správce se zaměřením k lidem...“⁵⁴ Za ústřední metodu se pokládá přiblížení a aplikace Božího slova. Výraz duchovní péče vychází ze slov „duch“, které připomíná základní lidskou funkci dýchání a dech, a „péče“, které vyjadřuje starost o něco a ochranu. Křesťanská duchovní péče se týká Bohem stvořeného leč padlého světa a člověka, který je vykoupen v Kristu a Duchem je pozvedán vstříc svému naplnění v konečném Božím záměru.

Pastorální teologie spojuje duchovní péči s životními projevy církve. Ty se označují jako kérygma (zvěstování, učednictví, vyznavačství), koinónia (obecenství a bohoslužebnost) a diakonia (služba a společenství). Zároveň se vymezuje duchovní péče, která se osobitě týká společenství sboru a specificky jednotlivců. Jde potom o duchovní péči skupinovou, podnikanou ve sboru i mimo něj, a o péči individuální, tj. pastorační v nejužším slova smyslu.⁵⁵

⁵³ WERNEROVÁ, M.: Komunikace v pastoračním rozhovoru, in. Theologická revue 1-4 (2006) 421

⁵⁴ SALAJKA, M.: Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci. Obzor praktické a pastorální teologie. Praha: Karolinum, 1998, 105.

⁵⁵ Srov. SALAJKA, op. cit., 105 – 106.

1. 3. Přehled vybraných periodik, zdůvodnění výběru a časového vymezení

1. 3. 1. Přehled vybraných periodik

Církev bratrská

Brána r. 2008, 2009 - časopis vychází jako měsíčník, vydává ho Kodex o.p.s. Pod názvem *Brána* vychází od r. 2006. Původně se jmenoval *Bratrská rodina* a pod tímto názvem vycházel od roku 1969. *Bratrská rodina* pak navazovala na časopis, který byl zrušen v roce 1951 a který se jmenoval *Českobratrská rodina*, ten vycházel od roku 1925.

Inform r. 2008, 2009 – jde o bulletin Rady Církve bratrské, vychází jako příloha časopisu *Brána*

Theologia vitae r. 2008, 2009 - časopis vydává Sdružení evangelikálních teologů, vychází od roku 2008 a to 2x ročně

Církev českobratrská evangelická

Kostnické jiskry (Evangelický týdeník) r. 2008, 2009 – Časopis nese v názvu označení týdeník, ale vychází cca 36 - 37x ročně. (některá čísla vycházejí jako dvojčísla). Vydavatelem je občanské sdružení *Kostnická jednota – Sdružení evangelických křesťanů*. Vychází od roku 1919, ale vydávání bylo pozastaveno z důvodu cenzury na kratší čas v padesátých letech.

Český bratr r. 2008, 2009 – časopis vychází jako měsíčník, vydavatelem je *Církev českobratrská evangelická*, vychází od roku 1924

Křesťanská revue r. 2008, 2009 - periodikum vydává OIKUMENE – Akademická YMCA, vychází jako dvouměsíčník, vychází od roku 1927

Církev československá husitská

Český zápas r. 2008, 2009 – vychází jako týdeník, vydavatelem je *Církev československá husitská*. Vychází od roku 1920, ale vznikl ze čtrnáctideníku *Právo národa*, založeného v roce 1918.

Theologická revue r. 2005, 2006 – periodikum vydává UK *Husitská teologická fakulta* od roku 1992. Předchůdcem byl sborník *Naše dílo* (vydaný jen v jediném čísle roku 1927). *Náboženská revue CČS* (vydáváná *ÚR CČS*) začala vycházet od jara 1929 jako čtvrtletník, od roku 1933 šestkrát ročně. V letech 1944 – 1946 bylo její vydávání zastaveno. Roku 1968 byla přejmenována na *Theologickou revue CČS(H)* a v roce 1992 na *Theologickou revue HTF UK*.

1. 3. 2. Zdůvodnění výběru a časového vymezení

Jak jsem uvedla již v úvodu této práce, vybrala jsem tyto tři církve, protože se jedná podle mého názoru o církve nejznámější a nejrozšířenější. Po seznámení se s rozsahem existujícího materiálu jsem se rozhodla zpracovat poslední dva ročníky příslušných periodik. V době mého bádání to byly u většiny periodik ročníky 2008 a 2009.

Výjimku představuje čtvrtletník HTF Theologická revue, který vychází se zpožděním a v době mého bádání byl k dispozici pouze do roku 2006. Zde jsem tedy zpracovala ročníky 2005 a 2006. Rovněž časopis Sdružení evangelikálních teologů Theologia vitae vychází se zpožděním. Zde bylo k dispozici pouze první (ze dvou) čísel ročníku 2009. Zde tedy není ročník 2009 zpracován celý.

Předkládaná práce tedy nabízí aktuální přehled pastorační tematiky v periodikách těchto vybraných církví, tak jak byly k dispozici v době, kdy jsem tuto práci dokončovala (jaro 2010). Jedná se jak o periodika pro širokou veřejnost (Brána, Inform, Kostnické jiskry, Český bratr a Český zápas), tak o periodika odborná (Theologia vitae, Křesťanská revue, Theologická revue).

2. Pastorační témata ve vybraných nekatolických křesťanských periodikách

2.1. Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost

K danému tématu se vztahuje celá řada článků různého obsahu. Zajímavý je například článek D. Nováka, který přináší časopis Církev bratrská Brána. Autor zde srovnává očekávání církve z roku 1989, že „za chvíli budou církve prskat ve švech“ s výsledky sčítání lidu z roku 1991 a 2001, cituje zde komentář Českého statistického úřadu, zamýšlí se nad pohledem masmédií. Hodnotí osobnosti představitelů církví, kteří vystupují před veřejností. Problém vidí v tom, že je málo osobností, které by byly známé jako osobnosti a zároveň jako křesťané. Největší šanci církvi vidí v přítomnosti členů církví „na pracovišti, ve škole, v kasárnách, ve sportovních oddílech atd.“ Osm stran tohoto článku přináší pestrou škálu pohledů na církve. Svůj názor zde vyjadřuje senátor, herec, profesori ČVUT a UK, olympijská vítězka, primář a ředitel VFN, přednosta kliniky LF UK, zástupce náčelníka generálního štábu, novinář a náhodní respondenti oslovení v pražských ulicích.⁵⁶

Ve vybraných periodikách dále nalézáme rozhovory s osobnostmi, které se předávání a obhajobě křesťanské víry věnují, nebo články přibližující jejich životní příběhy.⁵⁷ Dále to jsou různé články o zahraničních misiích⁵⁸

Setkáváme se též se zprávami o pronásledování křesťanů kvůli jejich víře a kvůli misijní činnosti, ať už jde o současnost nebo ohlédnutí za totalitními režimy.⁵⁹

Periodika rovněž informují o různých kulturních akcích a televizních pořadech podporujících předávání a obhajobu křesťanské víry. Příkladem může být článek „Žijeme v jednom velkém supermarketu“. Článek začíná pěknou myšlenkou: „Evangelizace patří mezi hlavní úkoly křesťanů. Každý z nás může oslovit někoho dalšího – kolegu na pracovišti, souseda, známého... Některým dal ale Pán Bůh možnost představit Ježíše Krista najednou tisícům lidí.“ Dále o svém životě, o akci ProChrist a o nutnosti zvěstovat evangelium vypráví německý evangelista Ulrich Parzany. „ProChrist je největší evangelizační akce v Evropě, která se koná každé tři roky... Jde o pestrou programovou směs hudby, divadelních scének a rozhovorů, která je přes satelit přenášena do řady evropských zemí (včetně České republiky).“⁶⁰

⁵⁶ Srov. NOVÁK, D.: Zn: Církev, in: Brána 1 (2008) 10 – 19.

⁵⁷ Srov. TONZAR, D.: Jen na kolenou a v jednotě s Pánem můžeme předávat Boží zvěst, in: Český zápas 18 (2008) 1 a 3.

⁵⁸ Srov. WESLEY, R.: Počátky křesťanského misijního působení v jihovýchodní Nigérii, in: Teologická revue, 1-4 (2006) 433 – 452.

Rómové na Zakarpatí, in: Brána 4 (2008) 32 - 33

⁵⁹ Srov. Církev a misie za mřížemi, in: Brána 1 (2009) 6.

⁶⁰ Srov. Žijeme v jednom velkém supermarketu, in: Brána 2 (2009) 6-9.

Vzhledem k tomu, že tyto církve věnují velký důraz na Písmo, nepřekvapí nás články věnující se jeho šíření. Týdeník Kostnické jiskry má např. článek „ČBS včera dnes i zítra“. Článek v úvodu stručně připomíná historii České biblické společnosti a dále se podrobněji věnuje její práci v současnosti a výhledům do budoucnosti.⁶¹

Setkáme se zde i s články o méně obvyklých způsobech evangelizace, příkladem je článek „Farář káže v hospodě a s muzikou“. Dozvíme se zde, že evangelický farář každou druhou neděli pořádá bohoslužbu v klubu Desert v Brně. Modlí se, káže, zve kapely a hosty. Hospoda je volně přístupná, otevřená komukoli, probíhá zde normální provoz. Farář k tomu říká: „...lidé oceňují, že nesu kůži na trh.“⁶²

V časopise Český bratr najdeme několik článků věnujících se misijní činnosti teoreticky. Je to např. článek, který přibližuje přednášku „Aspekty současné misie“, která se snažila ukázat, že misie má být „obyčejná, lidská“, je v ní místo pro „férové lidské sdílení“ a naopak ne pro mýty.⁶³ Dalším příkladem je číslo 2 ročníku 2009, které přináší sérii článků zabývajících se misijní a evangelizační činností.⁶⁴

⁶¹ Srov. ČBS včera dnes a zítra, in: Kostnické jiskry 11 (2008) 1 a 4.

⁶² Srov. Farář káže v hospodě a s muzikou, in: Český bratr 1 (2009) 9.

⁶³ Srov. Je misie sprosté slovo?, in: Český bratr 10 (2008) 4 – 5.

⁶⁴ Srov. Čtyři misijní artikuly, in: Český bratr 2 (2009) 20.

12 misijních výzev a neuralgických bodů, tamtéž 21.

Jsme jako křesťané málo misijní?, tamtéž.

Americké paralely, tamtéž 22.

Odmítneme okno proselytismu?, tamtéž 23.

Evangelické ghetto, tamtéž 23 – 24.

Otevřenost a uzavřenost našich sborů, tamtéž 24.

Černý, P.: Zranitelný Kristus základem misie, tamtéž 25 – 27.

2. 2. Pastorace dětí a mládeže

Dané téma se ukázalo jako nejfrekventovanější, ale zároveň platí, že články o něm jsou často krátké a stručné. Najdeme zde články týkající organizací zajišťujících práci s dětmi a mládeží, konferenci a školení pracovníků s dětmi. Příkladem může být článek „Deset let rádcovské školy“. Rádcovská škola je týdenní kurs pro vedoucí dorostu. Účastní se ho průměrně 20 zájemců. Důraz je kladen především na osobnost křesťanského vedoucího a jeho duchovní život. Dále se probírají praktické dovednosti – příprava her, duchovních programů, pastorace dětí, schůzek a výletů.⁶⁵

Dále to jsou články informující o setkáních mládeže, ta bývají často ekumenická. Příkladem může být setkání s názvem „Jak žít autentický křesťanský život“, které bylo setkáním mládeže tří denominací – Církve bratrské, Bratrské jednoty baptistů a Křesťanských sborů.⁶⁶

Příkladem obsáhlejšího příspěvku je článek „Svět a Bůh očima dětí“. Autorka PhDr. Pavla Cimlerová zde probírá jednotlivá období ve vývoji dětských představ o Bohu a jak výchova ovlivňuje pohled dítěte na Boha. Zabývá se též vnímáním a pohledem handicapovaného dítěte. Součástí článku je i anketa, ve které děti odpovídají na otázky týkající se jejich představy o Bohu. Na závěr autorka uvádí, v čem nás dospělé může dětský pohled na svět i na Boha inspirovat.⁶⁷

Najdeme zde i komentáře k politickým otázkám, jako je problematika domácí a ústavní péče a výchovy dětí.⁶⁸

Příkladem toho, že pastorace dětí a mládeže není jen vnitřní záležitostí církvi, je informace o akci Exit tour 2009. Jde o „vzdělávací a zábavnou kampaň na pražských středních školách s cílem sdílet s mladými lidmi víru v Krista“⁶⁹. Zmínit můžeme také článek „Bruno a ti druzí“ o čtyřech dětech, které se na Základní škole v Milovicích přihlásily k vyučování evangelického náboženství. Ani jedno nepocházelo z rodiny, která by patřila k tamějšímu sboru.⁷⁰

Důležitou roli ve formaci dětí a mládeže mají církevní školy od mateřských až po vysoké. Příkladem informace o takovém zařízení je článek „Školička na nečisto“ o Bratrské škole.⁷¹ Týdeník Kostnické jiskry zaznamenal polemiku mezi zastánci církevních a státních škol. Nový školní rok inspiroval autora článku „Jako ovce mezi vlky“

⁶⁵ Srov. Deset let rádcovské školy, in: Brána 4 (2009) 3 – 4.

⁶⁶ Srov. Jak žít autentický křesťanský život, in: Kostnické jiskry 16 (2008) 4.

⁶⁷ Srov. CIMLEROVÁ, P.: Svět a Bůh očima dětí, in: Brána 3 (2009) 10 – 16.

⁶⁸ Srov. např. Inform 3 (2009) 4.

⁶⁹ Srov. Exit tour 2009, in: Brána 5 – 6 (2009) 29.

⁷⁰ Srov. Bruno a ti druzí, in: Kostnické jiskry 3 (2008) 1.

⁷¹ Srov. Školička na nečisto, in: Český bratr 2 (2009) 6.

k zamyšlení nad situací dětí z věřících rodin ve státních školách. Autor vybízí k zakládání křesťanských škol nebo k domácímu vzdělávání. Přimlouvá se za výchovu dětí v církevních školách postavených „na biblických a Komenského principech“.⁷² Jako reakce vyšel článek pod názvem „O vlčcích a ovečkách“. Autor zde odmítá dělení na „naše“ a „ostatní“ děti. Radí děti neizolovat, ale uvádět mezi ostatní. Říká „svět kolem je i naším světem“. Vyzývá ke vzdělávání se, spolupráci se školou, úřady, institucemi.⁷³

Příkladem pastorační mládeže je článek „Škola Dorkas v Olomouci – bylo je a bude...“. Najdeme zde střípky ze vzpomínek čerstvých absolventů. Ti chválí, že škola „poskytuje rodinné prostředí“, „studenti všech tří ročníků se poměrně dobře znají“. Studenti vyznávají, že během studia dochází k upevnění vztahu s Kristem. Zajímavé je, že zde studují lidé z různých církví. Tato vyšší odborná škola do budoucna umožní navazující studium na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.⁷⁴

Často ve zkoumaných periodikách nacházíme nabídku letních táborů a následné ohlednutí za nimi a rovněž informace o nejrůznějších akcích typu zakončení školního roku, loučení s prázdninami, setkání na farní zahradě, drakiáda, malování na chodníku... Příkladem může být akce pro děti, která se pod názvem „Vítání beránků“ uskutečnila na farské zahradě v Roztokách u Prahy. Zdejší farářka s nápady na duchovní akce oslovuje aktivisty občanských sdružení, mateřské školy, základní školy, výtvarné kroužky, dává zprávy do místního tisku a na veřejné nástěnky.⁷⁵

Dovídáme se i o činnosti různých klubů. Nechybí například ani nabídka biblických obrázků pro děti.

Chybět samozřejmě nemůže vyučování náboženství. Tak například autor článku v týdeníku Kostnické jiskry považuje za „nejcennější plod, který vyučování náboženství přináší, ... vznik vnitřní jistoty, že žijí ve smysluplném světě“.⁷⁶

⁷² Srov. Jako ovce mezi vlky, in: Kostnické jiskry 27 (2008) 3.

⁷³ Srov. O vlčcích a ovečkách, in: Kostnické jiskry 29 (2008) 3.

⁷⁴ Srov. Škola Dorkas v Olomouci – bylo, je a bude, in: Kostnické jiskry 1 (2008) 4.

⁷⁵ Srov. Vítání beránků, in: Český zápas 17 (2009) 1.

⁷⁶ Srov. Vyučování náboženství, in: Kostnické jiskry 27 (2008) 1.

2. 3. Pastorce rodin (partnerské vztahy, manželství, rodičovství)

Toto téma úzce souvisí s předcházejícím a řada článků se vlastně týká obou témat. Příkladem článků týkajících se manželství jsou pozvání na „Manželské večery“⁷⁷, letní týdenní kurz „Manželství po jakém toužíte?“⁷⁸ nebo konferenci pro rodiče „Duchovní život rodiny“⁷⁹.

Najdeme zde i kritiku pořadu „Výměna manželek“, který je „velkým ohrožením zdravého vývoje dětí“.⁸⁰

Příkladem článku, který se týká rodičovství a má tak přesah i do předchozího tématu je článek „Zneužití dítěte a zneužití Boha“. Mluví se zde o duchovním zneužívání. Tím se myslí, že dítě může být zneužíváno jako důkaz správné víry svých rodičů (Musí být dobře vychováno, být věřící, vzít si věřícího, vychovat ve víře své děti...). Zneužíváním dítěte může být i jeho zanedbávání, např. ve prospěch misie. Zneužitím Boha může být vyhrožování dítěti Bohem a odnětím jeho přízně.⁸¹ Přesah do předchozího tématu má i článek „Láska v rodině“, ve kterém se zdůrazňuje porozumění po mládež a vedení dětí „k rodinné pobožnosti“.⁸²

Také zde najdeme články zabývající se problémy s politickým přesahem. Jde o problémy typu ohrožení církevních sňatků, registrované partnerství, potraty, podpora rodiny... Příkladem je článek „Stát Kalifornie versus lid USA“ o sporu o výklad ústavy a zákonů zakládajících manželství. Jde o otázku, zda manželství „je omezeno na partnery stejného pohlaví“.⁸³ Český zápas pak například informuje o mezinárodní konferenci na téma „Odpovědnost společenských subjektů při podpoře rodiny a zaměstnání“.⁸⁴

Také tyto církve řeší otázku známosti a sňatku s nevěřícími. Názor není jednotný ani v rámci stejné církve. Dokladem je článek „Sňatky s nevěřícími“. Na jedné straně zde Jiří Sedláček ukazuje na problematičnost výkladu slova „nevěřící“ a poukazuje na nedávné názory, „podle kterých správní věřící byli pouze v CB“. Dnes se podle něj tato církev „otevřívá a řada mladých nalézá partnery i mimo církve“. Na druhé straně Petr Kučera sňatek s nevěřícím označuje za „podivný šedavý hřích“ a „neposlušnost Boží vůle“ a Hana

⁷⁷ Brána 2 (2008) 29.

⁷⁸ Brána 5 – 6 (2008) 39.

⁷⁹ Brána 10 (2008) 27.

⁸⁰ Brána 2 (2008) 19.

⁸¹ Srov. VOJTÍŠEK, Z.: Zneužití dítěte a zneužití Boha, in: Brána 4 (2008) 16 – 17.

⁸² Srov. Láska v rodině, in: Český zápas 3 (2008) 2

⁸³ Srov. Stát Kalifornie versus lid USA, in: Kostnické jiskry 26 (2008) 1

⁸⁴ Srov. Jaký je přístup firem a státních subjektů k podpoře rodiny a zaměstnání?, in: Český zápas 37 (2008) 1.

Sturmová poukazuje na to, že „církví záleží na tom, aby nevznikala manželství věřících s nevěřícími“.⁸⁵

Příkladem pastorační péče v době přípravy na manželství je článek „Metodika předsvatebních rozhovorů je na stole“. Článek je vlastně rozhovorem s farářkou Gabrielou Horákovou, která je pastorační poradkyní a předsedkyní komise synodu „Rodina, manželství a jejich úskalí“. Tato komise vypracovala metodiku pro předsvatební rozhovory.⁸⁶

Evangelizační přesah má kampaň „Národní týden manželství“. Ta „...je příležitostí připomenout si rozmanitost a krásu manželství jako základu života rodiny.“⁸⁷

Zajímavé je zamyšlení nad hledáním životního partnera přes inzerát a nad tím, co tyto inzeráty vypovídají o dnešní době. Autor po přečtení asi pětiset inzerátů konstatuje: „Velkou výjimkou je, hledá-li muž ženu či žena muže pro celoživotní pevný svazek a za nejdůležitější považují křesťanskou víru.“⁸⁸

2. 4. Pastorce cizinců

Toto téma bylo zastoupeno nejméně. V daném období k němu najdeme jen dva články týkající se pomoci cizincům bez práce. Vyšly v periodikách Církve československé evangelické Kostnické jiskry⁸⁹ a Český bratr.⁹⁰

Teoreticky zaměřený článek přinesl týdeník Církve československé husitské Český zápas. Dočteme se zde: „Církevní komise pro migraci v Evropě... v posledních letech prováděla analýzy a průzkumy po celé Evropě, jakým způsobem přistupují státy a církve k migrantům a jakými způsoby se vypořádávají s jejich životní situací.“ K tomuto tématu vznikla zvláštní publikace, kterou je možné vidět na stránkách církve. Vznikly internetové stránky věnující se tomuto projektu. Autorka říká: „Úkolem církví by ... mělo být poskytnutí prvotní pomoci, pokud státní síly nestačí, ale především dál pomáhat nově přichozím důstojně žít v nové zemi, aby se nemnožily zástupy žebrajících stařen a příliš mladých zlodějů – tedy učit je jazyk, zvyklosti, pravidla života ve společnosti, základy právního systému, poskytovat rekvalifikaci a asistovat v jednání s úřady.“ Církevní komise by kromě faktických podkladů měla poskytovat prostor k teologické reflexi a podporovat církevní angažovanost ve věci migrace.⁹¹

⁸⁵ Srov. Sňatky s nevěřícími, in: Brána 3 (2009) 32.

⁸⁶ Srov. Metodika předsvatebních rozhovorů je na stole, in: Český bratr 5 (2008) 9.

⁸⁷ Srov. Na podporu manželství, in: Český zápas 2 (2009) 4.

⁸⁸ Srov. Seznámení, in: Český zápas 17 (2009) 2.

⁸⁹ Srov. Církve pomáhají cizincům bez práce, in: Kostnické jiskry 11 (2009) 3.

⁹⁰ Srov. ŠIMR, K.: Buďme sousedy, in: Český bratr. 3 (2009) 8.

⁹¹ Srov. DĚKANOVSKÁ, K.: Rok 2010 je pro Evropu rokem migrace, in: Český zápas 35 (2009) 1

2. 5. Pastorce nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých

K tomu tématu se vztahují články informující o otevření modlitebních prostor ve zdravotnických a sociálních zařízeních a o spirituální službě a duchovní péči. Například zde najdeme rozhovor s nemocničním kaplanem v Praze Motole.⁹² Český bratr informuje o zahájení působení nemocniční kaplanky v Hamzově odborné léčebně v Luži.⁹³ S odstupem času tato kaplanka hodnotí své působení ve článku „Rok nemocniční kaplankou“ s podtitulem „Mírní obavy, že bude přetahovat lidi do své církve“⁹⁴.

Další skupina článků se týká hospiců a hospicového hnutí. Časopis Brána přináší zprávu o otevření hospice Dobrého pastýře v Čerčanech na Benešovsku, jehož součástí je i kaple.⁹⁵ V Českém zápasu pak po určité době najdeme článek, ve kterém se příbuzná jednoho z pacientů dělí o své zážitky z tohoto hospice a vyzývá k jeho podpoře. Zároveň se dělí o zážitky z rozloučení se zesnulým synovcem a děkuje duchovním.⁹⁶

Církev bratrská představuje svoji Christoffelovu slepeckou misi⁹⁷

Řada článků se také týká problému euthanasie.⁹⁸

Další skupinu námětů představuje život s handicapem. Pěkným příkladem je jedno dvojčíslo časopisu Brána, které na příbězích několika „postižených“ a jejich rodinných příslušníků ukazuje, že život s postižením může (a má být) plnohodnotný.⁹⁹

Do této kapitoly jsem zařadila i články týkající se seniorů. Tak se můžeme dočíst o různých aktivitách pro seniory¹⁰⁰ i o konferenci křesťanských zdravotníků.¹⁰¹ Najdeme ale i kriticky zaměřené články. Například článek „Chceme toho od života prostě moc“ se zamýšlí nad přibývajícím počtem starších občanů ve společnosti a touhou občanů po předčasném či invalidním důchodu. Autor ve snaze o takové penzionování vidí kritický pohled lidí na život s nemocí a touhu po volném čase k jinému podnikání¹⁰². Najdeme i kritiku nedostatku individuality a důstojnosti v zařízeních sociální péče.¹⁰³

Rozsáhlejší a teoreticky zaměřené články přináší Teologická revue. K. Brzáková-Beksová srovnává pohled tří antických filozofů a ukazuje aktuálnost jejich myšlenek pro

⁹² Srov. Doprovázení nemocných, in: Brána 12 (2009) 6 – 9.

⁹³ Srov. Český bratr 6 (2008) 9.

⁹⁴ Srov. HRUBANTOVÁ, D.: Rok nemocniční kaplankou, in: Český bratr 3 (2009) 8 – 9.

⁹⁵ Srov. Brána 10 (2008) 19,

⁹⁶ Srov. Výzva i poděkování, in: Český zápas 39 (2009) 3.

⁹⁷ Srov. Sto let Christoffelovy slepecké misie, in: Brána 11 (2008) 6 – 9.

⁹⁸ Srov. Euthanasie v Lucembursku, in: Brána 5 – 6 (2009) 20.

Zemřu, zemřeš, zemřeme 1, in: Český zápas 1 (2008) 3.

Zemřu, zemřeš, zemřeme 2, in: Český zápas 2 (2008) 3.

⁹⁹ Srov. Život s postižením, in: Brána 5 – 6 (2009) 10 – 17.

Rodina s osmi dětmi? I postiženými? Proč ne., tamtéž 18 – 19.

¹⁰⁰ Srov. Senioři v Hronově, in: Inform 10 (2009) 2.

¹⁰¹ Srov. Péče o člověka na jeho životní cestě – stáří jako šance a úkol., in: Kostnické jiskry 17 (2009) 1.

¹⁰² Srov. Chceme toho od života prostě moc, in: Kostnické jiskry 6 (2008) 1.

¹⁰³ Srov. Korban aneb 105% alibi, in: Kostnické jiskry 10 (2008) 1.

dnešní hospicové hnutí a pastorální teologii. U Aristotela nachází stále platné myšlenky, že starý člověk bilancuje nad splněnými či nevykonanými úkoly a může prožívat blaženost z nalezeného dobra a krásy nebo zklamání nad vlastní zbytečností či aktuální nesoběstačností. Marcus Aurelius nahlíží na smrt jako na přirozenost, což je podle autorky „blízké současnému modelu hospicového hnutí“. Zároveň si autorka uvědomuje, že Aurelioova filozofie se nezabývá smrtí z pohledu pozůstalých. Na Senecovo odmítání strachu z poslední hodiny a nabádání k přizpůsobení se nevyhnutelnému autorka navazuje poukazem na zkušenost, že lidé se obávají spíše umírání než smrti a za jeden z hlavních úkolů pastorální teologie považuje útěchu nemocných a přípravu na smrt. „Zatímco záměrem stoické filozofie je uchopit smrt racionálně, ... je posláním teologie rozvinutí možností, jak očekávaný konec zvládnout.“¹⁰⁴

Článek Kamily Vilímkové „Stáří jako předmět pastorální teologie“ je zamyšlením nad základními problémy pastorální teologie u starých lidí. Autorka nejprve vymezuje základní okruhy pastorální péče o seniory, těžiště článku je v seznámení čtenářů s výsledky průzkumu spirituality seniorů. V závěru nabízí pastorální teologii v péči o současnou generaci seniorů tyto body: 1. Víra u starších lidí existuje zpravidla v rámci konkrétní církevní příslušnosti. 2. Důležité je hledání smyslu života, zejména u lidí osamělých, popř. aktuálně ohrožených nemocí či smrtí. 3. Velký význam má otázka vlastního zdraví, ztráty soběstačnosti a přijetí omezení.¹⁰⁵

Článek Josefa Dolisty „Kvalita života a zdraví z pohledu teologa“ se zabývá otázkou kvality života obecně a kvalitou života v teologickém podání. Zdůrazňuje povinnost křesťanských církví stát ve službě lidem a nabízet jim pomoc v realizaci kvalitně prožitého života. Na závěr vybízí: „Téma kvality života by se mělo více promýšlet i v našem ekumenickém společenství a mohly by vzniknout další podněty pro naše pastorační úsilí.“¹⁰⁶

Problematikou nemocných se zabývá i bezprostředně následující příspěvek Beáty Krahulcové „Filozofické, etické a psychosociální aspekty sluchové deprivace“. Autorka poukazuje na nezbytnost integrovat do společenského vědomí „filozofii postižení“. V jednotlivých kapitolách svého příspěvku rozebírá filozofický kontext edukace a komunikace člověka se sluchovým postižením, etické přístupy, psychosociální aspekty specifických potřeb sluchově postižených a lidská práva zdravotně postižených.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Srov. BRZÁKOVÁ-BEKSOVÁ, K.: Jak rozumíme stáří a co o „posledních věcech člověka“ mínili filozofové Aristoteles, Aurelius a Seneca“, in: Teologická revue 1 (2005) 88 – 95.

¹⁰⁵ Srov. VILÍMKOVÁ, K.: Stáří jako předmět pastorální teologie, in: Teologická revue 3–4 (2005) 447-451.

¹⁰⁶ Srov. DOLISTA, J.: Kvalita života a zdraví z pohledu teologa, in: Teologická revue 1-4 (2006) 396 – 390.

¹⁰⁷ Srov. KRAHULCOVÁ, B.: Filozofické, etické a psychosociální aspekty sluchové deprivace, in: Teologická revue 1–4 (2006) 391-419.

2. 6. Pastorační činnost v sociální oblasti

Také toto téma přesahuje do témat jiných. Pomoc v sociální oblasti má i svůj misijní přesah, může se týkat dětí, mládeže, rodin, cizinců a v neposlední řadě i nemocných a seniorů. Ve vybraných periodikách nacházíme články týkající se poskytování humanitární pomoci. Rozhovor s I. Kohoutkovou nabízí úvahu o smyslu humanitární pomoci Podkarpatské Rusi. I. Kohoutková dělala sociologický průzkum potřeb lidí na Ukrajině. Mluvila s představiteli sborů, sociální pracovníci a ředitelkou sociálního ústavu a příjemci vánočních balíčků Diakonie. Navštívila především věřící lidi z baptistických sborů. Na české straně je pak v kontaktu s některými představiteli organizací, které se věnují rozvojovým a humanitárním projektům na Zakarpatí. Dále pracuje se závěrečnými zprávami a hodnoceními projektů těchto organizací. Na české straně existuje balíčková akce Vánoční radost pro Ukrajinu. I. Kohoutková tuto humanitární pomoc hodnotí kladně, ale vidí její plošnost a neadresnost. Jako lepší formu pomoci navrhuje umožnit lidem ze Zakarpatí, kteří hledají práci v Čechách, najít zaměstnání u věřících lidí. Naši lidé by mohli jet pracovat tam a přivést s sebou potřebné materiály. Navrhuje vytvoření partnerských vztahů mezi českými a zakarpatskými sbory.¹⁰⁸

Humanitární pomoc směřuje i do dalších zemí. Dovídáme se například o návštěvě synodního seniora ČCE u české jednotky KFOR v Kosovu a předání daru církve potřebným,¹⁰⁹ o sbírce konané mezi českými a moravskými evangelíky na novou střechu pro zdravotnické středisko v mexickém Chiapas¹¹⁰ a o návštěvě náměstkyně ředitele Diakonie ČCE v Africe.¹¹¹

Dále sem patří problematika bezdomovců. Dozvíme se například o Centru sociálních služeb Bohuslava Bureše. „Centrum sociálních služeb Bohuslava Bureše v pražských Holešovicích je největší zařízení pro bezdomovce v České republice. Zřizovatelem je Armáda spásy, kterou založil v roce 1865 metodistický kazatel Wiliam Booth.“ Článek stručně seznamuje s dějinami Armády spásy a historií jejího působení u nás. V druhé části se pak mluví konkrétně o činnosti Centra sociálních služeb Bohuslava Bureše. Klienti tohoto centra reprezentovali české chudé na konferenci „Osmé evropské setkání lidí se zkušeností s chudobou“.¹¹²

¹⁰⁸ Srov. KUČERA, P.: Pomoc Ukrajině, in: Brána 1 (2008), 6 – 9.

¹⁰⁹ Srov. Pomoc ČCE Kosovu, in: Kostnické jiskry 23 – 24 (2009) 1.

RUML, J.: Spolu kolem sporáku, in: Český bratr 8 (2009) 14 – 15.

¹¹⁰ Srov. MARTIN, B. L.: Nová střecha, in: Český bratr, 12 (2008) 24.

¹¹¹ Srov. MAMULOVÁ, M. C. Mekane Jezus – tam, kde je Ježíš, in: Český bratr 16 (2008) 14 – 17.

¹¹² Srov. Armáda spásy, in: Brána 7 – 8 (2008) 41.

Osmé evropské setkání lidí se zkušeností s chudobou, tamtéž.

Týdeník Český zápas přináší zamyšlení nad situací v ulicích našich měst. Autor si klade otázku, zda v prostorách, v nichž žijí lidé bez domova, působí misijně církve. Dále se ptá: „Kdo je skutečně chudým z materiálního hlediska?“ A odpovídá: „Je to ten, kdo není agresivní vůči svým dárcům, nevyžaduje od nich automaticky finanční obnos a neodmítá pomoc v mnoha formách.“ Dále upozorňuje, že neexistuje pouze chudoba materiální, ale také duchovní.¹¹³ Stejný týdeník podává zprávu o aktivitě náboženské obce v Bratislavě v azylovém domě pro lidi bez domova. Oběd před Štědrým dnem patřil službě lidem, kteří zůstali bez střechy nad hlavou a našli domov u katolického kněze, který dodnes nemá souhlas ke kněžské službě. Založil nestátní občanské sdružení, které žije ze státních příspěvků bezdomovců a darů dobrodinců.¹¹⁴

Najdeme příspěvky o různých občanských sdruženích¹¹⁵, azylových domech¹¹⁶, chráněných dílnách¹¹⁷, domovech na půl cesty¹¹⁸, pomoci při likvidaci následků povodní¹¹⁹,...

Český bratr věnuje pozornost Diakonii. V ročníku 2008 to byly jednotlivé články, např. „Církev a Diakonie patří k sobě“¹²⁰, „K čemu potřebuje Diakonie církev?“ (Autor, generální ředitel Diakonie CČE říká: „Především k tomu, aby zůstala diakonií a aby neztratila svou identitu. Identita diakonie ... vyplývá z práce církve do té míry, že bez církve by byla existence Diakonie oprávněně zpochybněna, protože by se stala jen jedním z mnoha poskytovatelů sociálních služeb.“),¹²¹ a další. V ročníku 2009 najdeme vždy několik stran věnujících se působení Diakonie.

Český zápas hledá odpověď na otázku „Má vaše náboženská obec sociální aktivity?“. Autorka stejnojmenného článku nás informuje, že se pokoušela zjistit, je-li organizována v náboženských obcích Církve československé husitské pravidelná činnost orientovaná na sociální oblast. Do sociální oblasti by podle ní patřilo „pomáhání či doprovázení bližních v těžké životní situaci, seniorů nebo handicapovaných. Dále například kluby seniorů, setkávání osamělých rodičů nebo maminek, jejichž dospělá děti odcházejí z domova. Jako příklad uvádí setkávání seniorek v náboženské obci Čelákovice a bazar v dejvické náboženské obci. Informuje i o připravovaných projektech.¹²²

¹¹³ Srov. KOVALČÍK V.: V ulicích našich měst..., in: Český zápas 42 (2008) 2.

¹¹⁴ Srov. KULAČÍK J.: Pohostenie u bezdomovcov. in: Český zápas 3 (2009) 3.

¹¹⁵ Srov. např. Kostnické jiskry 2 (2009) 4.

¹¹⁶ Srov. např. Petice k zachování azylového domu, in: Český bratr 1 (2009) 19.

¹¹⁷ Srov. např. Pohlednice z Nazaretu, in: Český zápas 35 (2008) 4.

¹¹⁸ Srov. např. Čeští vrcholoví basketbalisté již třetí rok pomáhají potřebným, in: Český zápas 17 (2009) 1.

¹¹⁹ Srov. např. Evangelici pomáhají likvidovat následky povodně, in: Kostnické jiskry 21 – 22 (2009) 4.

¹²⁰ Srov. Církev a Diakonie patří k sobě, in: Český bratr 3 (2008) 6.

¹²¹ Srov. ŠOUREK, D.: K čemu potřebuje Diakonie církev?, in: Český bratr 5 (2008) 4 – 5.

¹²² Srov. NOVÁKOVÁ, L.: Má vaše náboženská obec sociální aktivity?, in: Český zápas 38 (2008) 3.

Příspěvek Anny Arnoldové ve čtvrtletníku Teologická revue může být z hlediska pastorační práce užitečný pro toho, kdo se ve své praxi setkává s osobami sociálně potřebnými (nebo takovými, které se za ně považují či vydávají). Autorka vysvětluje pojem sociální potřeby a cituje příslušné zákony. Dále se věnuje dávkám sociální péče, příspěvku na výživu dítěte, dávkám sociální péče v mimořádných případech a částkám zvyšujícím životní minimum. Článek může dobře posloužit jako přehled potřebných informací pro toho, kdo se s tímto problémem setká a nemůže nebo nechce studovat příslušné zákony.¹²³

Stejně prakticky zaměřená je „Informace pro všechny, kteří se zabývají sociální péčí či sociálními službami“. Jde o informaci o „Nařízení vlády č. 306/2006 Sb., o stanovení některých podmínek pro dodávky potravin z intervenčních zásob ve prospěch nejchudších osob.“¹²⁴

2. 7. Vedení křesťanského sboru, církve, obce

Jeden okruh článků spadajících do tohoto tématu se týká působení žen v těchto církvích. Názory zde nejsou jednotné, někde je jejich působení předloženo jako samozřejmé, ale najdeme i zmínky o diskusích na toto téma.¹²⁵

Další okruh článků se zabývá postavením duchovního (bez ohledu na to zda muž či žena) v církvi a ve společnosti.¹²⁶ Bulletin Rady Církve bratrské Inform na své první straně pravidelně přináší stručný životopis a svědectví některého duchovního, na str. 2 a 3 aktuality ze života sborů. Týdeník Církve československé husitské Český zápas, Církve českobratrské evangelické Kostnické jiskry i evangelický časopis Český bratr přinášejí opakovaně články informující o životních výročích či úmrtí farářů a farářek těchto církví, ohlédnutí za jejich životem a dále zprávy o farnostech, které svého faráře či farářku hledají. Článekům o ustanovení či svěcení nových duchovních se věnuje následující kapitola.

Periodika Církve českobratrské evangelické odrážejí určité hledání vhodného modelu vedení církve. Zatímco v Kostnických jiskrách najdeme ohlédnutí nad původem

¹²³ ARNOLDOVÁ, A.: Sociální potřeba – co to pro občany znamená, in: Teologická revue 1 (2005) 73-87

¹²⁴ Informace pro všechny, kteří se zabývají sociální péčí či sociálními službami, in: Teologická revue 1–4 (2006) 504-505.

¹²⁵ Srov. Brána 1 (2008) 20.

Brána 7 – 8 (2008) 28.

Brána 11 (2008) 20.

Kazatelská služba žen, in: Brána 10 (2009) 20.

Podíl žen na vedení sboru a církve, in: Theologie vitae, 1 (2008) 57 – 77.

Princip „kefálé“ a služba mužů a žen v církvi, tamtéž 79 – 91.

¹²⁶ Srov. Kazatel jako písmák a učedník, in: Brána 5 – 6 (2008) 6 – 9.

Povoláním Kazatel, tamtéž 6 – 9.

staršovstva,¹²⁷ Český bratr má několik článků zabývajících se současným či budoucím uspořádáním. Patří sem např. svědectví tajemnice Ústřední církevní kanceláře, že „velmi brzo pocítila ... střet jakéhosi křesťanského postoje s manažerskými postupy a firemními pravidly.“¹²⁸ Dále je to rozhovor s teologem ETF doc. Petrem Mackem o kongregačním uspořádání církve¹²⁹. Stejně téma pokračuje v článku „Mezi svobodou a řádem“. V první části je zpochybněna „modla ‚manažerského‘ přístupu“, říká se zde, že „představitel církve by měl být i duchovní autoritou, nejen hlavou administrativy“. Druhá část vyjadřuje vděčnost za presbyterně synodní uspořádání a názor, že vedení církve má být „silou k udržení rovnováhy“ mezi všeobecným kněžstvím a vědomím náležitosti k celku. Poslední část vyzdvihuje rozhodování ve sborech a zřetelné rozdělení kompetencí.¹³⁰

Teologická revue má dva články vztahující se k minulosti. Ten první „Ustanovování a disciplína nositelů církevních úřadů v pastorálních listech“ se vrací do dob prvotní církve. V první části se autor zabývá potřebou ustanovování služebníků církve v pavlovských církevních obcích, ve druhé rozebírá tituly episkop, presbyter a diakon. Třetí část se věnuje seznamům „kvalifikačních požadavků“ nositelů církevních úřadů, čtvrtá část se zabývá manželstvím služebníků církve, pátá zdrojem autority nositelů církevních úřadů.¹³¹

Druhý článek „Jiljí Chládek a jeho Počátkové opatrnosti pastýřské“ se zabývá dílem a osobností katolického osvícenského vzdělance u příležitosti 200. výročí jeho úmrtí. Poukazuje na jeho „jisté sympatie... k českým bratřím“, stručně rozebírá strukturu jeho díla a připomíná Chládkovy kritické postoje k pastýřské péči v době osvícenství.¹³²

Další článek je již ze současnosti a týká se komunikace v pastoračním rozhovoru. V úvodu autorka říká, že „cílem této práce je zmapování problematiky mezilidské komunikace v pastoračním rozhovoru.“ Nejprve ozřejmuje samotný pojem pastorační péče a dále se věnuje pastoračnímu rozhovoru jako jednomu ze způsobů pastorační péče a mezilidskému vztahu v pastoračním rozhovoru. V závěru charakterizuje pastorační rozhovor jako souhru dvou lidí.¹³³

¹²⁷ Srov. Původ staršovstva, in: Kostnické jiskry 6 (2008) 1 a 4.

¹²⁸ Srov. BENEŠOVÁ, I.: Aby církevní kancelář nebyla daleko, in: Český bratr 1 (2009) 10 – 12.

¹²⁹ Srov. PAVELKA, T.: Žádné vnější páky, in: Český bratr 3 (2009) 18 – 20.

¹³⁰ Srov. Mezi svobodou a řádem, tamtéž 20 – 21.

¹³¹ Srov. PŘIBYL, S.: Ustanovování a disciplína nositelů církevních úřadů v pastorálních listech, in: Teologická revue 3 – 4 (2005) 280 – 293.

¹³² Srov. HARVILKO, J.: Jiljí Chládek a jeho Počátkové opatrnosti pastýřské, in: Teologická revue 1 – 4 (2006) 381 – 385.

¹³³ Srov. WERNEROVÁ, M.: Komunikace v pastoračním rozhovoru, tamtéž 421 – 431.

2. 8. Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem

Na téma křest najdeme článek Davida Beni. Autor se zde z několika úhlů zabývá otázkami: „Čím byl křest pro Pána Ježíše?“ a „Čím je křest pro nás?“ Zvláštní komentář je věnován křtu dětí a vztahu mezi křtem a členstvím v církvi. Na článek od Davida Beni navazuje svým svědectvím o vlastním křtu Jan Valeš.¹³⁴

V církvi Českobratrské evangelické má své místo konfirmace.¹³⁵ V Církvi Československé husitské se mluví o biřmování.¹³⁶

Nejvíce pozornosti je pod rozmanitými názvy věnováno obřadům blízkým katolické svátosti eucharistie. V periodikách Církve bratrské se opakovaně dovídáme o souhlasu udělenému k vysluhování Večeře Páně v určité dny. Dozvíme se dokonce i o potížích církvi se „suchým zákonem“, který na Slovensku zakazuje požívání alkoholických nápojů mladistvým do 18 let a „může představovat problém také například pro církve, které při Večeři Páně užívají víno.“¹³⁷ V týdeníku Kostnické jiskry najdeme seriál článků „Sedm zastavení nad večeří Páně.“¹³⁸ V časopise Český bratr najdeme seriál glos Pavla Říčana týkajících se evangelické bohoslužby, jedna z nich byla věnována i Večeři Páně. Autor srovnává pojetí evangelické a katolické a oceňuje péči jakou proměněnému chlebu a vínu věnují katolíci a pozastavuje se nad způsobem „jak se se zbytky chleba a vína nakládá v našich sborech“¹³⁹. Theologia vitae nabízí článek „Co znamená tělo a krev Páně? Eucharistie a zápas o jednotu církve.“¹⁴⁰ Český zápas přináší příspěvek, jehož autor uvádí: „K napsání tohoto článku mě podnítil rozhovor s jednou katoličkou, která tvrdila, že prý nerozumíme té pravé podstatě eucharistie.“ Dále rozebírá biblické texty týkající se „těla a krve“. Říká, že Ježíš nemyslel slova „Jezte mé tělo“ doslova. Proto popírá rozdíl v chápání eucharistie v Církvi Československé husitské a římskokatolické.¹⁴¹

Protože slavení těchto obřadů je spojeno s určitým bohoslužebným shromážděním (podobně jako je v katolické církvi svátost eucharistie spojena se mší svatou), patří sem i články zabývající se touto tematikou. Časopis Sdružení evangelikálních teologů Theologia vitae má celé 2. číslo ročníku 2008 věnováno tomuto tématu. Evangelický časopis Český bratr má v ročníku 2008 seriál glos psychologa Pavla Říčana „K evangelické liturgii“. Rovněž se zde vedla živá diskuse na téma pití z jednoho kalicha. Střetl se zde názor, zda je

¹³⁴ Srov. BEŇA, D.: Křest, in: Brána 3 (2008) 10 – 17.

¹³⁵ Srov. VEJNAR, E.: Konfirmace, in: Kostnické jiskry 21 – 22 (2008) 3.

¹³⁶ Srov. Svátost biřmování, in: Český zápas 16 (2008) 4.
Svatodušní bohoslužby, in: Český zápas 18 (2008) 4.

¹³⁷ Srov. Brána 7 – 8 (2008) 28.

¹³⁸ Srov. Sedm zastavení nad večeří Páně, in: Kostnické jiskry 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 – 20, (2009) 3.

¹³⁹ Srov. ŘÍČAN, P.: Ještě k psychologii Večeře Páně, in: Český bratr 8 (2008) 30.

¹⁴⁰ Co znamená tělo a krev Páně? Eucharistie a zápas o jednotu církve, in: Theologia vitae 1 (2009) 69 – 84.

¹⁴¹ Srov. KRAUS, I.: O večeři Páně, in: Český zápas 7 (2009) 2.

tento způsob vhodný z hygienického, popř. z kulturně estetického hlediska¹⁴² s argumenty obhajujícími tuto praxi¹⁴³. Český zápas hledá odpověď na otázku „Proč chodit na bohoslužbu?“¹⁴⁴ a přináší příspěvek „Ke zpěvu písní a k hudebním vstupům do bohoslužby církve“.¹⁴⁵

Svátost smíření tyto církve neznají, ale mluví se zde o zpovědi¹⁴⁶.

Svátost nemocných zde rovněž nenajdeme. Pastoraci této skupiny je věnována jiná kapitola této práce. Pouze v týdeníku Církve československé husitské Český zápas najdeme článek o žehnání nemocným.¹⁴⁷

Podobně články týkající se manželství jsou zpracovány v příslušné kapitole.

V periodikách Církve česko-bratrské evangelické se opakovaně mluví o ordinaci nových duchovních. Týdeník Církve československé husitské opakovaně informuje o kněžském svěcení.

¹⁴² Srov. NEČAS, J.: Pijeme z jednoho kalicha, in: Český bratr 8 (2008) 29.

ŘÍČAN, P.: O čem se v církvi nemluví, in: Český bratr 10 (2008) 4.

Kalíšky a chřipka, in: Český bratr 9 (2009) 36.

¹⁴³ Srov. ROSKOVEC, J.: Kalich a kalíšky, in: Český bratr 11 (2008) 12.

¹⁴⁴ Srov. TOMAN, A.: Proč chodit na bohoslužbu?, in: Český zápas 18 (2008) 2

¹⁴⁵ KOVALČÍK, Z.: Ke zpěvu písní a k hudebním vstupům do bohoslužby církve, in: Český zápas 32 a 33 (2009) 1 a 3.

¹⁴⁶ Srov. Inform 1 (2008) 2

¹⁴⁷ Bohoslužba požehnání, in: Český zápas 23 (2009) 4

3. Závěr

3.1. Zastoupení jednotlivých pastoračních témat ve vybraných periodikách

Pastorační tematika je ve vybraných nekatolických křesťanských periodikách poměrně hojně zastoupena. Pro lepší přehlednost jsem články rozdělila do těchto tematických okruhů:

- „Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost“
- „Pastorace dětí a mládeže“
- „Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství , rodičovství)“
- „Pastorace cizinců“
- „Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých“
- „Pastorační činnost v sociální oblasti“
- „Vedení křesťanského sboru, církve, obce“
- „Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem“

Rozdělení bylo vytvořeno pro účely této práce a není samozřejmě jediné možné.

Okruhy by se mohly dále dělit nebo naopak slučovat, jinak pojmenovat, apod. Určitou nevýhodou je, že články nelze někdy přesně zařadit, protože svým obsahem rámec daného okruhu přesahují. V takovém případě je v této práci zvoleno zařazení do okruhu tematicky nejbližšího. Namátkou uvádím jako příklad článek „Rómové na Zakarpatí“ o misijní práci slezských sborů v romských táborech. V práci je zařazen do okruhu „Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost“, ale stejně dobře by mohl být zařazen do okruhu „Pastorace dětí a mládeže“, „Pastorace cizinců“ nebo „Pastorační činnost v sociální oblasti“. Takových článků je více.

Na tomto místě si ještě dovoluji poznamenat, že pastorační dopad může a má mít i pobyt v některém z křesťanských rekreačních domů, zájezd do Izraele, návštěva křesťanské zaměřené výstavy, kursu či internetových stránek spravovaných určitou církví. V tom případě pak mají pastorační náplň i reklamy a inzeráty v křesťanských periodikách, které na ně upozorňují. Dále jsem se však těmito inzeráty ve své práci nezabývala.

Další přehled uvádí procentuální zastoupení daných témat, přičemž za 100% je brán celkový počet článků s pastorační tematikou (tedy ne celkový počet všech článků).

Výsledky za všechny zkoumané církve a periodika dohromady:

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	14%
Pastorace dětí a mládeže	25%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	11%
Pastorace cizinců	1%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	12%
Pastorační činnost v sociální oblasti	13%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	7%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	17%

V jednotlivých církvích by výsledky vypadaly takto:

Církev bratrská

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	16%
Pastorace dětí a mládeže	22%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	14%
Pastorace cizinců	0%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	13%
Pastorační činnost v sociální oblasti	6%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	13%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	16%

Církev českobratrská evangelická

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	21%
Pastorace dětí a mládeže	22%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	7%
Pastorace cizinců	2%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	7%
Pastorační činnost v sociální oblasti	17%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	4%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	20%

Církev československá husitská

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	5%
Pastorace dětí a mládeže	34%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	12%
Pastorace cizinců	1%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	15%
Pastorační činnost v sociální oblasti	16%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	4%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	13%

V jednotlivých periodikách by výsledky vypadaly takto:

Brána

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	23%
Pastorace dětí a mládeže	25%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	10%
Pastorace cizinců	0%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	15%
Pastorační činnost v sociální oblasti	6%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	15%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	6%

Bulletin Inform

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	0%
Pastorace dětí a mládeže	36%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	14%
Pastorace cizinců	0%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	22%
Pastorační činnost v sociální oblasti	14%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	0%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	14%

Theologia vitae

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	0%
Pastorace dětí a mládeže	0%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	33%
Pastorace cizinců	0%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	0%
Pastorační činnost v sociální oblasti	0%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	11%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	56%

Kostnické jiskry

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	11%
Pastorace dětí a mládeže	35%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	8%
Pastorace cizinců	3%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	11%
Pastorační činnost v sociální oblasti	21%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	3%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	8%

Český bratr

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	29%
Pastorace dětí a mládeže	12%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	5%
Pastorace cizinců	2%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	4%
Pastorační činnost v sociální oblasti	14%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	5%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	29%

Křesťanská revue

Ve zkoumaném období se pastorační tematikou nezabývá.

Český zápas

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	5%
Pastorace dětí a mládeže	40%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	12%
Pastorace cizinců	2%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	11%
Pastorační činnost v sociální oblasti	15%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	0%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	15%

Theologická revue

Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost	9%
Pastorace dětí a mládeže	0%
Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)	9%
Pastorace cizinců	0%
Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých	36%
Pastorační činnost v sociální oblasti	18%
Vedení křesťanského sboru, církve, obce	28%
Pastorační činnost zaměřená a obřady paralelní ke katolickým svátostem	0%

3. 2. Zpracovaná témata ve vztahu k pastorální teologii v katolické církvi

Jak jsem zmínila v úvodu, práce neměla být zaměřena polemicky, ale kladla si za cíl seznámit se situací v jiných církvích. Na počátku práce jsem vyslovila hypotézu, že znalost této situace, může inspirovat, jak pro pastorační práci ve vlastní církvi, tak k rozvíjení vzájemné spolupráce. Na tomto místě přináším vyhodnocení posuzovaných periodik právě z tohoto pohledu.

Ve vztahu k pastorální teologii v katolické církvi zde nacházíme řadu společných témat. V oblasti šíření křesťanské víry nacházíme stejné zklamání nad nenaplněnými očekáváními vzrůstu počtu věřících po pádu totalitního režimu. Rovněž zkušenost s prací církvi v době totality je podobná bez ohledu na příslušnost k té či oné církvi. Spojujícím prvkem je např. kladné přijímání TV Noe. Rovněž volání po otevřenosti sborů, věrnosti evangeliu, potřebnosti liturgické obnovy a překonání určité bezradnosti ve vztahu k nově přichozím je platné všeobecně.

Společná témata najdeme i v oblasti pastorační péče dětí a mládeže. Tak problematika domácí a ústavní péče a výchovy dětí zajímá nejen křesťany všech vyznání, ale dokonce obecně širokou veřejnost. Asi všechny církve působící navenek se setkají s problematikou sdílení víry a křesťanských hodnot širšímu okolí. Také otázky týkající se výuky náboženství budou podobné. Stejně nadkonfesijní je otázka, zda zapojovat věřící děti do státních škol nebo pro ně budovat školy církevní.

V oblasti pastorační péče rodin bude srovnání obtížnější. Samozřejmě, že věřící manželé se ve svém životě setkávají s podobnými problémy jako nevěřící, ale oblast pastorální teologie se bude většinou týkat už jen těch věřících nebo alespoň hledajících. V některých oblastech však nejsou názory jednotné ani v rámci stejné církve a tak je srovnání mezi církvemi takřka nemožné. Celkově se zdá, že nekatolické církve jsou v něčem benevolentnější než církev katolická. Není zde například tak ostře odmítavé stanovisko k používání antikoncepce, sňatkům rozvedených osob a registrovanému partnerství včetně možnosti adopce dětí těmito páry.

Velice důležitá je citlivost na vzájemné shody i protiklady v oblasti pastorační péče nemocných. Ti jsou totiž v obtížné situaci nejen kvůli své nemoci, se kterou se musejí vyrovnávat, ale navíc jsou většinou odkázáni na to, kdo za nimi do nemocnice či jiného zařízení přijde. Je potěšitelné, že právě v této oblasti se pastorační činnost jednotlivých církví doplňuje.

Další oblastí, která má přesah nejen ekumenický ale i obecný, je oblast sociální. Zde jde totiž v první řadě o konkrétní pomoc a teprve jakoby v druhé řadě o předávání

víry. Působnost v sociální oblasti je pak vymezena spíše odborností než konfesní příslušností. Vzájemná inspirace mezi církvemi tady nemusí mít žádné překážky.

Tematika vedení křesťanských sborů, obcí či farností je naproti tomu více vyhraněná. Obecně se o ni lidé tolik nezajímají a i mezi věřícími se s ní zabývají spíše jen ti, kterých se týká, tedy hlavně duchovní a zaměstnanci církví. Hlavní rozdíl mezi katolickou církví a těmi nekatolickými je vedle možnosti duchovní služby žen též synodní uspořádání.

Posledním tématem je pastorační činnost spojená s obřady a svátostmi. Zde je samozřejmě nutné brát ohled na rozdílné pojetí těchto svátostí z pohledu liturgických a dogmatických. Pastorační činnost zaměřená na přípravu k nim, tedy bude mít v různých církvích jiný obsah, ale forma této práce by mohla být předmětem vzájemné inspirace a možná i spolupráce. Pastorační dopad jednotlivých obřadů pak záleží na tom, kdo je vysluhuje, a na tom, kdo se jich aktivně či pasivně účastní. Při zachování věrnosti vlastnímu vyznání a úcty k vyznání druhého je i zde spolupráce možná.

3.3. Závěr

Největší pozornost byla ve vybraných periodikách v daném období věnována tématu „Pastorace dětí a mládeže“ a to shodně ve všech třech církvích. Dále by to v celkovém přehledu byla „Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem“, „Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost“, „Pastorační činnost v sociální oblasti“, „Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých“, „Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)“ a „Vedení křesťanského sboru, církve, obce“. Nejméně článků se zabývalo tématem „Pastorace cizinců“.

Srovnáním jednotlivých církví zjistíme, že nejvíce pozornosti je věnováno „Pastoraci dětí a mládeže“ s výraznější převahou tohoto tématu u Církve československé husitské. U dalších témat už jsou preference odlišné. U Církve bratrské a Českobratrské evangelické následují témata „Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost“ a „Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem“, zatímco u Církve československé husitské „Pastorační činnost v sociální oblasti“.

Ještě výraznější rozdíly najdeme při srovnání jednotlivých periodik a to i v rámci jedné církve. Tak v Církvě bratrské časopis Brána věnuje nejvíce pozornosti tématu „Pastorace dětí a mládeže“ a „Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost“. Bulletin Inform má rovněž výraznou převahu tématu „Pastorace dětí a mládeže“, pak však následuje téma „Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých“. Odborný časopis Theologia vitae se ve zkoumaném období věnoval jen třem tématům. Jedno (ze dvou) čísel ročníku 2008 bylo celé věnováno tématu „Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem“ a stejnému tématu se věnovaly i dva články ročníku 2009. Jedno číslo ročníku 2008 bylo zaměřeno na nejrůznější otázky týkající se života mužů a žen, větší část z nich spadá pro účely této práce pod téma „Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství“ a dva články pod téma „Vedení křesťanského sboru, církve, obce.“

V Církvě českobratrské evangelické věnuje týdeník Kostnické jiskry nejvíce pozornosti tématu „Pastorace dětí a mládeže“ a následuje „Pastorační činnost v sociální oblasti“. Časopis Český bratr má shodně zastoupeny okruhy „Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost“ a „Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem“. Odborný časopis Křesťanská revue měl pouze jednu recenzi na knihu, kterou by bylo možné zahrnout pod téma „Pastorace dětí a mládeže“.

V týdeníku Církve československé husitské Český zápas je nejvýraznější převaha tématu „Pastorace dětí a mládeže“, s výrazným odstupem následuje „Pastorační činnost v sociální oblasti“ a „Pastorační činnost zaměřená na obřady paralelní ke katolickým svátostem“. V odborném časopise Theologická revue jde opět o menší počet článků, čtyři články byly věnovány tématu „Pastorace nemocných, jejich blízkých, doprovázení pozůstalých“, tři články tématu „Vedení křesťanského sboru, církve, obce“, dva příspěvky se týkaly tématu „Pastorační činnost v sociální oblasti“ a po jednom článku bylo k tématům „Předávání a obhajoba křesťanské víry, misijní a evangelizační činnost“ a „Pastorace rodin (partnerské vztahy, manželství a rodičovství)“.

Je možné konstatovat uspokojení nad tím, kolik pozornosti je věnováno tématu „Pastorace dětí a mládeže“. To slibuje naději do budoucna. Malé zastoupení „Pastorace cizinců“ není rovněž důvodem ke znepokojení, neboť zkoumané církve jsou církvemi národními a lze předpokládat, že v nich cizinci nejsou zastoupeni. Péče o ně je jistě zahrnuta do práce v sociální oblasti, s nemocnými, dětmi apod. Z článku v týdeníku Český zápas je navíc patrné, že tato oblast není těmto církvím lhostejná a chtějí se jí věnovat.

Závěrem můžeme konstatovat, že pastorační tematika byla ve zkoumaném období ve vybraných nekatolických křesťanských periodikách hojně zastoupena. V převážné většině se jedná o příspěvky praktického zaměření méně o články teoretické. Větší převahu mají prakticky zaměřené články v periodikách pro širokou veřejnost (Brána, Inform, Kostnické jiskry, Český bratr a Český zápas), zatímco v odborných periodikách (Theologia vitae a Theologická revue) mají převahu teoretické příspěvky. Z hlediska vzájemné spolupráce mezi církvemi je potěšitelné, že periodika přinášejí i příspěvky týkající se aktivit v jiných církvích, popř. jde přímo o aktivitu určenou zájemcům z různých církví nebo i otevřenou pro širokou veřejnost. Pastorační tematika má široké pole zaměření od nejmenších dětí až po umírající seniory, od interních záležitostí místních sborů až po mezinárodně zaměřenou humanitární pomoc, od lidí vně církve až po lidi naplno zapojené do života církve a služby druhým.

Použité prameny a literatura

- AMBROS, P.: Teologicky milovat církev, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003.
- Dokumenty II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002..
- FIALOVÁ, E.: Malý obrazový průvodce dějinami Českobratrské církve evangelické, Praha: Kalich, 2008.
- FILIPI, P.: Malá encyklopedie evangelických církví, Praha: Libri, 2008.
- HAVRÁNEK, A.: Úvahy o pastýřské péči, Praha, 1986.
- KŘIŠŤAN, A.: Počátky pastorální teologie v českých zemích, Praha: Triton, 2004.
- KŘIVOHLAVÝ, J.: Pastorální péče, Studijní texty evangelikálního teologického semináře, Praha: ETS, 2000.
- MARTÍNEK, M. a kol.: Praktická teologie pro sociální pracovníky, Praha: Jabok, 2008.
- OPATRNÝ, A., Pastorační péče v postmoderní společnosti, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- OPATRNÝ, A., Pastorační situace u nás. Analýzy a výhledy, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996.
- FILIPI, P.: Po ekumenickém chodníku. Knižnice studijních textů Československé církve evangelické, Praha, 2008.
- SALAJKA, M. Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci. Obzor praktické a pastorální teologie. Praha: Karolinum, 1998.
- SALAJKA, M.: Portrét církve československé husitské, Praha: Blahoslav, 2007.
- SALAJKA, M., Rozhovory o duchovní práci v církvi. Praha: Blahoslav, 1977.
- SALAJKA, M.: Sylabus praktické teologie, Praha: Husův institut teologických studií, 2005
- SALAJKA, M., Teologie a praxe církve. Praktická teologie křesťanského západu. Ekumenismus. Praha: Karolinum, 2000.
- SMOLÍK, J., Pastýřská péče, Praha: Kalich, 1991.
- Sto let ve službě Evangelia 1880 – 1980, Jubilejní sborník Církve bratrské, Praha, 1980.
- WERNEROVÁ, M.: Komunikace v pastoračním rozhovoru, in. Theologická revue 1–4 (2006).
- Citace z Písma svatého jsou podle ekumenického překladu, vydání 1993; používají se v něm uváděné zkratky jednotlivých knih.

Resumé

Práce zkoumá nekatolická křesťanská periodika, vydávaná v naší zemi, a zabývá se pastoračními tématy, která jsou v nich v posledních letech uváděna.

Klíčové pojmy

Křesťanství

Služba

Pastorace

Ekumenismus

Církev

English

Title

Pastoral themes in selected non – Catholic Christian periodicals

Abstract

The work examines the non – Catholic Christian periodicals, published in our country, and deals with pastoral issues that are in them in recent years placed.

Key concepts

Christianity

Service

Pastoral

Ecumenism

Church

Počet znaků 91 542